

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 264 (10325) | 1963 оной ноябриин 7, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Агуухэ Октябриин социалис революци хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе сагые — капитализмын hандаран унаха, коммунизмын тогтон мандаха үе сагые нээгээ.

КПСС-эй Программаhаа

Энхэ жаргалай эхи табигша

Дэлхэйе арюудхаhан дэмбэрэлтэ аадар, жаргалта байдал заяа- наран гэжэ олон зохёолой орошол болоhон, түрүү хүн түрэлтэ- түүхэдэ ороhон Октябриин Ехэ хубисхалай ой гүйсэбэ.

Энэ хубисхалые нарангай жэшэдэгынь дэмы бэшэ юм. Наранай аахан элшэдэ газарай хүрьhэн гэдэжэ, сэсэг набша ургуулан, а дайдые бүрхөөдэгтэл, социалис сурталай наран анха түрүүн хэйн бүмбэрсэгэй зургаанай нэгэ хуби дээрэ Ленин багшын, ммунис партиин хүтэлбэри доро мүндэлэн мандаад, коммуниз- сэсэрлигэй hуури табяа бэлэйл. Тэрэ гэhэнhээ хойшо үнгэр- дүшэн зургаан жэлэй туршада али тухай ехэ юумэнэй хэгдэ- харанабди.

«...Манда революционернүүдэй эмхи үгэгты, тиигэбэл бидэ Рос- үндэhөөрнь хубилгахабди!» гэжэ жараад жэлэй урда Владимир ичэй хэлэhэн үгэ үни хада бодото дээрээ бэелүүлэгдэнхэй.

Гээгдэнги гэгдэдэг, барга харанхы байhан манай орон экономи- , эрдэм ухаанай, соёл болбосоролой талаар хэдэн зуун, мянган соо хэгдээгүй юумэ хэжэ, бүтээгдээгүй хэрэг бүтээжэ, ямар хүсэтэй, али тухай үндэр алдар солотой болооб!

Эдэ бүгэдые манай республикын арад зоной ажабайдал эли то- гэршэлнэ. Революциин урда тээ дабхар дарлалтада нэрбэгдэн, үедэ үгытэй ядуу, үтэли буурай байхаhаа гадна, уг үндэhөө- үгы хэгдэхэт гэжэ зануулдаг байhан буряад арад Совет заса- жэлнүүдтэ олон үндэhэ яhатанай адли тэгшэ эрхэтэй агуухэ алис бүлэ дотор али бүхы талаараа айхабтар ехээр хүгжэжэ hаниинь, гайхамшаг амжалта туйлаhанай түлөө республикынгаа дээрэ Эхэ ороной дээдэ хайра — Ленинэй орден зүүhэниинь мэ- жэ. Энэ хадаа манай партиин сэсэн мэргэн национальна полити- бодото дээрээ бэелүүлэгдэhэнэй үрэ дүн, аша габьяа мүн!

Хубисхалай урда тээ хаха гантадаг хуурай тала гү, али орото- гүй ой тайга байhан газарнуудта мантан томо предприятинууд, миллионер колхоз, совхозууд, соёлой олон гуламта тогтоогдонхой, эм мэргэжэл түгэс, ажалша хүнүүдэй абарга гараар, hүбэлгэн агаар коммунис обществын үндэhэ hуури байгуулагдажа бай- ь хабатай. Иимэ олон малай тала дайдаар дүүрэн бэлшэжэ яба- , иимэ үргэн ехэ таряалангай халюуран ургажа байхые, эды эн олон трактор, комбайн болон бусад машина техникын хүдэл- байхые харахат гээ hаа, урдань хэн этигэхэ байгааб?!

Манайхи мэтэ миллион хүрэхэгүй зонтой аад, эды олон дунда, hургуулитай, иимэ олон соёл гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын зургаануудтай, эды шэнээн эрдэмтэд, мэргэжэлтэдтэй область али штат капиталис оронуудта байгаагүй, байхашьегүй.

Баян дэлгэр байдалай баримта болохо Баргажанай аймагые ад үзэе. Хаатарга сүлэлгын газар, зэрлиг барга хизаар гүүл- байhан Зүүн Сибириин заха булангайнь нэгэн — Баян-гол лю- колхоз болож хамтарhан сагhаа хойшо одоошье нэрэдээ хүрэ- баян, бүхы талаараа болбосон болонхой. Тала майлыень бүрхөөн эдэг 40—50 мянган толгой үнэтэ үүлтэрэй малhаа, таряан- аймагай түрүү болохо шэниисын, «полиин хатан» гэлсүүлдэг урузын хэдэ мянган гектар таряаланhаа, олон зуу мянган тү- ег олзо орлоhоо гадна, үндэр мэргэжэлтэй, ажалша бэрхэ хү- дээрээ илангаяа суурхадаг, магтуулдаг юмэл. Ажахынгаа бүхы баринуудые (бригада, фермэ, отара гэхэ мэтэ), мүн хүтэлбэрил- тушаалнуудые өөhэдэйнь дундаhаа ургаан гараhан тусхай мэр- элтэд даажа байдаг. Тимирязевай нэрэмжэтэ академи дүүргэhэн ном Л. Раднаев—колхозойнгоо түрүүлэгшээр, зоотехник С. Аю- в—главна зоотехнигээр, ветеринар Б. Монтоев—главна вет- аар хүдэлдэг, дээдэ эрдэмтэй ветеринарнар Н. Нимаев, Б. Рин- —фермэнүүдые ударидадаг, агроном Будаев тракторно-таряан лай бригадые, инженер В. Чимитцыренов—барилгашадай брига- эрхилдэг гэхэ мэтэ.

Ндэхи дунда hургуули дүүргэhэн хүбүүд, басагадынь колхозойн- hаалишад, хонишод, механизаторнууд болоод, эдир наhанай эр- гарган, хамтын хүсэнэй хаба мэдүүлэн, ажаллажа байдаг.

Ндэхи түрүү хүнүүд hунгалта бүхэндэ нютагай Соведүүдэй, Бу- дай АССР-эй, РСФСР-эй гү, али СССР-эй Верховно Соведүүдэй утадууд болож hунгагдадаг. hаалишан Санжидма Бальжинова Союзай Верховно Соведэй депутат болонхой, гүрэн түрын хэ- шиидхэлсэжэ байдаг.

Эхэтэй хамта ганса нэгэн хүнүүд бэшэ, харин бүлэ бүхэнэйнь шээр хүдэлхэ, эрдэм шудалха гэжэ эрмэлзэдэг байhые баталха жэшээ дурдалтай. Хонишон болоhон сагhаа хойшо ходо маг- тай ябадаг Шалсама Цыремпиловагай дунда басаган Шурань— эжэтэ зоотехнигэй мэргэжэл олоод, Үрэжэл тосхонойнгоо фермэдэ алана, бага басаган Раянь—медицинскэ институт, ехэ басаган янь—хүдөө ажахын институт дүүргүүтэй байна, Гомбодоржо хү- ниинь 10-дахи класста hурана.

Колхозой түб тосхонhоо гадна, фермэ, бригада бүхэндэнь үдэшэ- ошобол, ямар хото городтоо ерэбэбиб гэхээр — Ильичэй лам- кын тунгалаг туяа хаа хаанагүй адхаран тунажа, айл бүхэнэй радио дуугаржа, үдэр бүхэндэ шэнэ газетэ, журналнууд олон уншагшадта хүргэгдэжэ байдаг. Библиотекэhээ ном абажа ун- шагүй хүн шухаг үзэгдэл болонхой.

Оройдоо дүшөөдхэн жэлэй саана олонхидоо үзэг бэшэг мэдэхэгүй ан зон аад, харин мүнөө үргэлжэдөө шахуу hургуули hудартай бониинь Коммунис партиин, Совет хуулиин аша ха юм.

Иимэ байдал бүхы Совет ороной республика, хизаар, область энэй нютаг бүридэ юрын үзэгдэл болоод. Тиимэл ушарhаа ма- орон хамагhаа түрүүлэн коммунизм байгуулгын Агуухэ Про- мма баталан абаад, тэрэнэйгээ үндэhөөр үдэр бүри эршэеэ түр- н, урагшаа дабшана.

Октябриин хубисхалай ульhата элшээр шаруулжа, үндын бодо- баатар совет арадай баяр, жаргалта байдалые hайхашаан зо- hон табан түбиин олон миллион хүнүүд эб найрамдалай, де- ти болон социализмын туг доро жагсан, сүлөөтэ, бэеэ даанхай алай түлөө бүри үргэн далайсатайгаар тэмсэдэг болож байна. гуухэ Октябриин сасаhаа урэhэнhөө сүлөөтэ байдалай—комму- ын сэсэглиг бүхы дэлхэй дээрэ hалбархань лабтай.

СССР-эй Оборонын Министрэй Приказ

1963 оной ноябриин 7. *№ 246* *Москва хото.*

Нүхэд солдадууд, матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Совет арад, тэрэнэй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Агуухэ Октябриин социалис революциин 46 жэлэй ойе мүнөөдэр hайндэрлэжэ байна.

Совет хүнүүд энэ гайхамшаг hайндэрые долоон жэлэй табадахи жэлэй арадай ажахын түсэбые болзорhоонь урнд дүүргэхын түлөө, манай орон дотор коммунис байгуулалта бэелүүлхэ агуухэ программа дүүргэхын түлөө шэн зоригто тэмсэлэй оршон байдалда мүнөө жэл тэмдэглэжэ байна.

Совет арад алдарта Коммунис партиин хүтэлбэреэр экономико, эрдэм наука ба соёл культура хүгжөөхэ, Совет гүрэнэй өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ онсо ехэ амжалтануудые туйлаа.

Манай парти болон правительство ленинскэ гадаадын политика хэлбэришэгүй бэелүүлэн, дайн байлдаа зайсуулхын түлөө, амгалан байдал сахиха ба батадхахын түлөө эдэбхитэй шударгыгаар, сэхэ шууд тэмсэнэ.

Агаарта, замбуулинай дайдада, уhан доро атомна зэбсэг тэhэлэн туршаха ябадал хорихо тухай Московско договорто гар табиhан ушар эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар шэнэ амжалтануудай туйлагдажа болохо байhанда, амгалан байхые хүсэгшэ бүхы хүн түрэлтэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ найдабари түрүүлэн зоригжуулна.

Гэхэ зуура, дай жүрөөдэгшэ империализмын ба реваншизмын харата муухай хүсэнэй үшөөл бии байhые, Советскэ Союзда мүн социализмын бусад оронуудта эсэргүү дай үүдхэхые тэдэнэй нюуса далдагүй уряалдаг, хүн түрэлтэниие термоядерна дайнай сээл руу түлхин оруулха гэжэ эрмэлзэдэг байhыень совет арад, тэрэнэй шэн зоригто сэрэгшэд минута зуурашье мартаха ёhогүй.

Түрэл Коммунис партидаа, Советскэ правительствадаа, коммунизмын агуухэ уг зорилгонуудта заха хизааргүй үнэн байдаг совет Зэбсэгтэ хүсэнүүд амгалан байдалай дайсадай аяг аашые hэримжэтэй хёрхоор адаглан харадаг, хододоо дайшалхы бэлэн байдаг, манай агуухэ Эхэ орондо, мантай хани барисаатай социалис оронуудта добтолхые hэдэhэн ямаршье агрессорые бута сохихо шадалтай.

Нүхэд солдадууд, матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Агуухэ Октябриин социалис революциин 46 жэлэй ойн hайндэртэй дашарамдуулан таанадые амаршалаад, СССР-эй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы хүсэ шадалые саашаданъ бэхижүүлхэ талаар шэнэ амжалта туйлахыетнай хүсэнэб. Манай арадай революционно уг заншалнуудые, Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой дайшалхы уг заншалнуудые нарин нангинаар сахигты, улам арьбадхагты. Өөhэдынгөө политическэ болон сэрэгэй эрдэм шадабариие оролдосотой нэтэрүүгээр улам нарижуулагты, сэрэгэй техникэ болон буу зэбсэг шудалагты, сэрэгэй журам саг үргэлжэ бэхижүүлэгты, хододоо hэримжэтэй hэргэг байгты, Агуухэ Октябриин туйлалтануудые, коммунизм байгуулжа байгаа совет арадай амгалан тайбан ажалые хёрхо наринаар сахин хамгаалагты.

Агуухэ Октябриин социалис революциин 46 жэлэй ойе тэмдэглэн, ЗАХИРХАМНИ:

Мүнөөдэр, ноябриин 7-до, манай Эхэ ороной ниислэл — Москвада, союзна республикануудай түб хотонуудта, тэрэшэлэн герой-городуудта — гуша дахин ехэ буугаар буудажа салют хэхэ.

Совет Социалис республикануудай Союз мандаха болтогой!

Агуухэ совет арадта, тэрэнэй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ алдар соло!

Манай бүхы илалтануудые үүсхэн эмхидхэгшэ —Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

СССР-эй Оборонын Министр, Советскэ Союзай маршал
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Агуухэ Октябриин социалис революциин 46 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Улаан-Үдэ хотын ажалшадай баярай суглаан Ленинэй ордента Буряадай оперо ба баледэй театр соо ноябриин 6-най үдэшэ болобо. КПСС-эй горкомой секретарь **В. Г. Бирюков** «Агуухэ Октябриин 46 жэлэй ой» гэhэн элидхэл хээ.

КОММУНИЗМЫН МАНДАЛДА

1.000.000 үлүүтэй түхэригэй продукци

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО ЛВРЗ-гэй коллектив арба hарынгаа түсэбhөө гадуур нэгэ миллион үлүүтэй түхэригэй продукци Эхэ орондоо бэлэглэбэ.

В. Бараковских.

256.000 дүрбэлжэн метр шэл

УЛААН-ҮДЫН ШЭЛЭЙ ЗАВОДОЙ хүдэлмэришэд социалис уялгаа уридшалан дүүргэбэ. 10 hарынгаа даабариhаа гадуур 256 мянган дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилөө.

К. Исаков.

8.870 тонно цемент

ТИМЛЮГЭЙ ЦЕМЕНТ-ШИФЕРЭЙ ЗАВОДОЙ хүдэлмэришэдэй туйлаhан амжалта яhала ехэ. 10 hарын түсэбhөө гадуур 8870 тонно цемент, 1 миллион 900 мянган хэhэг шифер hайндэртэ бэлэглэбэ.

В. Хомутников.

hубагууд бэлэн

ХҮДЭРИИН СОВХОЗОЙ Алтайн отделениинхид бусад полиинхиhоо хоёр дахин ехэ ургаса уhалагдадаг газарhаа жэл бүри абадаг. Энэ жэлдэ гектар бүриин 16 центнер таряан хурягдаа.

Хойто жэлдэ адагынь 300—400 га таряалан, 200 га сабшалан уhалхын тула hубагууд хүсэд заhабарилагданхай.

Ж. Гунчитов.

20 гаран комбайн заhагдаа

ЯРУУНЫН СОВХОЗОЙ механизаторнууд бултанhаа түрүүлэн комбайнуудаа заhабарилжа ороо hэн. Мүнөө тэдэнэр 52 комбайнайнгаа хахадhаа олонхиинь заhабарилаад байна.

Д. Гармаев.

Коммунис алдартан олошорно

Профсоюзуудай Буряадай областной Соведэй Президиумэй, «Бурятэнерго» гэжэ районно энергетическэ управлениин шиидхэбэреэр Улаан-Үдын ТЭЦ-тэ коммунис ажалай предприятиин нэрэ зэргэ олгогдобо. Иигэжэ коммунис алдартай үшөө нэгэ предприяти бии болобо.

Коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө 1961 онhоо тэмсэhэн тус коллектив горитой амжалтануудые туйлажа шадаа. Энэ үе соо Буряадай промышленностиин гигант болохо ЛВРЗ-гэй 10 hарын үйлэдбэриие гүйсэд хангаха хэмжээнэй электроэнерги түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилэгдэhэн байна.

Н. Мальцев.

Коммунис ажалай габшагайшуул

Доодо таладань: Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Түнхэн) комбайнер **А. Манзарханов.** Охин-Булагай совхозой гахайшан **Х. Ефимова.** «Коммунизм» колхозой (Зэдэ) hаалишан **М. Жигжитова.** Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Баргажан) хонишон **Ш. Цыремпилова.** Кабанскын дунда hургуулиин hурагша **Н. Москалева.**

Дээдэ таладань: Паровозой машинист **Ф. Лыгун.** Буряадай АССР-эй габьяата артист **С. Будажапов.** Медицинскэ эрдэмэй кандидат **О. Омбоева.** Улаан-Үдын 20-дохи hургуулиин багша **Е. Архипова.** Хандагатайн леспромхозой модошодой бригадир **П. Кириллов.**

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН.
РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша **П. Васильевай** зураг.

Публицистикэ

КОММУНИЗМЫН БААТАР ДАБШАЛТА

Николай ДАМДИНОВ

Октябриин һайндэр — ноябриин 7... Һара, үдэрөө тоолодог гүримай шэнэлэгдэһэн дээрэһээ арбан долоон оной октябриин 25-да болоһон Агууехэ социалис хубисхалай һайндэр шэнэ гарагаар ноябриин 7-ной үдэр тэмдэглэгдэнэ. Теэд юун гарагай һэлгэлтэ тухай дуугарна гээшэбибди? Октябриин хубисхалай һүүлээр гансашье гараг шэнээр тоологдожо эхилээ бэшэ, хүн түрэлтэнэй түүхэ шэнэ хуудаһаяа һэхэжэ, бүмбэрсэг дэлхэйн эрьесэ шэнээр тоологдожо эхилээ. Саг жэлэй саашаа ошохотой хамта табан түбитэ юртэмсэ дээрэмнай табан хушуута улаан одотой тугуудай үдэр бүхэндэ олошорхо бүри, тэрэ холын хүйтэн һалхита намарай Петроград тээшэ хүнүүдэй һанал бодолнууд улам ехээр татагдан талархажа байхал.

Би һаяхан Америкын коммунист — уран зохёолшо Джон Ридэй бултанда мэдээжэ «Юртэмсые доһолгоһон 10 үдэр» гэжэ номые үшөө дахин уншааб.

Большевигүүдэй хүтэлбэри доро, ород гүрэнэй хүдэлмэришэн анги болон үгытэй ядуу таряашадай засагаа, эрхэ сүлөөгөө, газар уһаяа гартаа абажа байһан сагые халуун мүрөөрнь мушхэһэн Джон Ридэй энэ номые Владимир Ильич үндэрөөр сэгнэһэн юм. «Тэрэ номые дэлхэйн бүхы хэлэнүүд дээрэ оршуулаад, миллион хэһэгээр тараахыень хараһайб гэжэ хүсэнэм. Юундэб гэхэдэ, энэ ном соо пролетарска революци, пролетариадай диктатура гэдэг юун гээшэб гэжэ ойлгоходо тон шухала событинууд үнэн зүбөөр, уншахада һонироор үгтэһэн байна» — гэжэ Владимир Ильич бэшээ һэн.

Маанадһаа 46 жэлэй зайгаар холодоод байһан тэрэ түүхэтэ үдэрнүүд Джон Ридэй номой хуудаһад дээрэһээ хүнэй нюдэндэ эли тодоор бодоно. Октябриин 25-най урдахи Петроград тухай Джон Рид иигэжэ бэшэнхэй байха юм: «Смольныш ехэ үүдэндэ, газаахи бартаадань зогсоһон шэрүүн харуулшад ороһон хүн бүхэнһөө пропуск һурана. Комитедүүдэй таһалганууд зүгын уурхай мэтээр дүүешэнхэй, зуу — зуугаадаараа хүдэлмэришэд ба сэрэгшэд, алхаха тала үлөөнгүйгөөр, газараар унтанад. Дээдэ дабхартань тиихэдэ мянга-мянган хүнүүд ургэн ехэ зал соо Петроградай Зүблэлэй суглаануудта эхишэнхэй...

Шуналтай наадануудай клубууд үдэшын толон үүрэй толон хоёрые таһалдуулангүй бүхы город соо хүдэлжэ байба...

Хаанай тала баримталагшадай нюуса хэлсээнүүд. Германиин тагнуулшадай исалаан, хонжоошодой болон хорюултай наймаа хэгшэдэй уймар хомхой түсэбүүд...

Яһанда хүрэмэ хүйтэн бороодо сохюулһан, сайбар хүндэ оггоргойгоор хушаатай, амар байдалаа алдаһан энэ город ехэл хурдаар хайшаашьеб даа тэгүүлжэ ябаһан шэнги үзэгдэнэ... теэд хайшаа хаб даа?».

Эдэ үдэрнүүдтэ эсэшэгүй Джон Рид Дзержинскиин гартабилгатай пропускоор Смольно худар ходо ябажа байгаа һэн. Октябриин 21-дэ (ноябриин 3) большевигүүдэй ударидагшадай түүхэтэ суглаанай болоходо, Джон Рид, юун тухай хэлсэһыень мэдэхээ, коридор соо хүлеэжэ зогсобо. Володарский гаража ерээд, суглаан дээрэ Ленинэй мэдүүлгын сонсохгодоһоние хөөрэжэ үгэбэ. Ленин иигэжэ хэлэһэн байгаа гээд Джон Рид бэшэнэ: «Октябриин 24-дэ эхилхэ үшөө эртэ: восстани хэхын түлөө бүхэроссин тэдхэмжэ хэрэгтэй, теэд 24-дэ С'ездын (Соведүүдэй II с'ездын) делегадууд үшөөл хүсэд ерээгүй байха бшуу. Нүгөө талаһаа, октябриин 26-да эхилбэл, оройтохобди... Октябриин 25-да — С'ездын нээгдэхэ үдэр — бидэнэр зорилгоёо шиидхэхэ ёһотойбди. Тиигээд С'ездэ: «Энэл даа засаг! Юу хэлтэйб энэ засагаар, хэлэжэ үгэгты!» — гэжэ дурадхажа шадаха ёһотойбди».

Харата муухай урбагшад — Каменев Зиновьев хоёр восстаниин түсэбые дайсадта дуулгажа, сагзуурын правительствые һэргылүүлээ гэжэ партиин түүхэ сооһоо мэдэнэбди. Ленинэй дурадхалаар, восстани болзорһоо урид, октябриин 24-нэй үдэшэлэн, С'ездын нээгдэхэһээ урид эхилээ.

«...Хэрэгээ заатагүй мүнөө үдэшэлэн гү, али мүнөө һүниндөө шиидхэхэ ёһотойбди, — гэжэ Ленин октябриин 24-дэ ЦК-да дурадхаба. — Үглөөдэртөө дан ехые, хамаг бэлэдхэлээ хуу алдажа болохобди. Мүнөөдэртөө илажа шадаха байгаад (заатагүй илаха байгаад), тэрэнээ бэелүүлээгүй революционернүүдтэ түүхэ хэзээдэш хүлисэхэгүй». Иимэ эридээр асуудал табигдаһан байгаа!

Зэбсэгтэ восстаниин ураг тархинь агууехэ Ленин бэлэй. Улаан гварди, Балтиин флодой матросууд, Петроградай гарнизоной полкнууд Смольноһоо бууһан заабаринуудаар ударидагдан, 24-нэй һүни засагай бүхы зургаануудые эзэлээд, Үбэлэй ордоние хүреэлээ. Октябриин 25-най (ноябриин 7-ной) үглөөгүүр Сагзуурын правительство шэрээһээ унагаагдаа.

Тиигэжэ октябриин 25-най (ноябриин 7-ной) үдэшэ, болзортоо Соведүүдэй II с'ездын нээгдэхэдэ, большевигүүдэй түсэблэһэн зэбсэгтэ восстани илаад байгаа һэн.

«Мүнөө иигээд Ородой захагүй ургэн гүрэние бэе тээшээ татажа абаха, һүүлдэнь бүхы дэлхэйе бэе тээшээ татаха зорилго гараба, — гэжэ Джон Рид бэшэнэ. — Эдээние Ородой гүрэн бүхыдөө дэмжэхэ гээшэ гү, үгы гү? Дэлхэй хэн тээшэ болохоб? Дэлхэйн арадууд Ородой гүрэнэй уряае зүбшөөжэ абаха гээшэ гү, али яахань хаб?..»

Эдэ бүхы асуудалнуудта түүхэ эли тодо харюу үгөө. Ородой гүрэн дотор Октябриин революцииие хүдэлмэришэн анги, үгытэй ядуу таряашад, дарлагдаһан бага яһатан — эрхэ сүлөөгэй дохёо болгон угтажа абаа. Анха түрүүшын алхамуудһаа Октябриин революци арад зондоо дэмжэгдэбэ.

Бэшэ гүрэнүүдтэ Россин революцииие хоёр ондоогоор хараа бэлэй. Империализмын акуланууд шүдөө арзайлган, уһан соогуур манай портнууд тээшэ тамарба, империализмын суүбэн шононууд газар дээгүүр мүлхин, манай хилэ руу маряаба. Харин бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэн анги, бүхы дэлхэйн түрүү бодолтой хүнүүд гал дүлэн соо шэнээр мүндэлэн бодоһон Россида гараа һарбайба. Холошье ошонгүй Джон Ридые өөрыень абаад үзэе. Америкын Портленд гэжэ городто шадалтай хүнэй бүлэдэ түрөөд, ехэ болоходоо, Америкын эгээн суутай университедтэ — Горвардска университедтэ — һуража гараһан Джон Рид сог залита наһаяа Октябриин революцитай холбоо. Агууехэ хубисхалые өөрынгөө нюдөөр хараха золтой байһан энэ гайхамшагта хүнэй хүүр Кремлиин хана доро хадагалаатай. Мүлигдөөгүй, өөрөө газарһаа ургажа гараһан мэтэ гранит хүшөө дээрэнь иигэжэ бэшээтэй: «Джон Рид, III Интернационалай делегат, 1920». Ленинэй хэрэгые тэрэ хатуу сагта галта үгөөрөө дэмжэһэн, Америкэдэ хүдэлмэришэнэй Коммунис парти бии болгоһон, хилын саана Октябриин революциин эгээн түрүүшын нүхэдэй нэгэн байһан Джон Ридэй хүүр манай арадай эгээн суута революционернүүдэй хүүрнүүдтэй зэргэлэн, Ленинэй мавзолейһээ холо бэшэхэнэ оршоно.

Агууехэ Октябриин социалис революциин һүүлээр хайшан гэжэ Зүблэлтэ гүрэндэ империалистнарай добтолһые «Ородой шэди» гэжэ Аннели ба Андре Торндайк гэгшэдэй гайхамшаг кинодо һаяхан хараабди. Энэ кино юугээрээ тиитэрээ хүнэй зүрхэ дайража шаданаб гэхэдэ, — бултадаа бодото документнүүдһээ үндэһэлэнхэй шуу. Кайзер Вильгельмын сэрэгүүд, Англиһаа Архангельскда бууһан уһан сэрэгэйхид, Владивостогто бархагаа хаяһан Америкын онгосонууд, япон сэрэгүүд — хуу хүдэлмэришэн, таряашадай залуу гүрэние зулгаан хэршэжэ эдихэ һанаатай тэгүүлээ. Теэд, тэдэнэр нэгэл юумэ мартаа. Эрхэ сүлөөгөө гартаа абаһан арад улаһаа толгойдоо хүрэтэршье зэбсэглэһэн арминуудһаа хэзээдэшье хүсэтэй байдаг һэм шуу. 1792 ондо французска революцииие бахалуурдан дараха һанаатай, Европын илагдашагүй арминууд гэжэ тоотой австрийска-прусска арминуудай Францида добтолходо, Вальми гэдэг нютагта хүл нюсэгэн, хүсэд зэбсэгшьегүй арад тэдэ арминуудые бута сохёо бэлэйл. Тэрэшэлэн Россин хүдэлмэришэн анги ба үгытэй таряашад Агууехэ Октябриингаа илалтые хамгаалжа шадаа.

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эрхэ сүлөөгэй түлөө олон восстани болоһон байдаг. Богоолшодой Рим... Спартак толгойгоо үргөөд, ун... на һэн, Франциинһье 1871 оно... коммуна дарагдаа бэлэй. Бүх... хубисхалнуудһаа эсэстээ хүрэта... илажа гараһан хубисхал гэбэ... Марксын мэргэн һургаалаар, Ле... нинэй ударидалга доро илаһа... манай Агууехэ Октябрь му... Энэ хубисхал, грегүүдэй үлы... рэй баатар Геракл мэтэ, үш... үлгыдөө байхадаа, империали... мын хорото могойнуудые хүсэ... гараараа бажуужа илаа! Саа... даа болоходоо, энэ бүхы үнгэрһ... 46 жэл соо хэды гэгшын оло... хүндэ шалгалтануудые дабаа г... шэб! Хүн түрэлтэнэй түүхэ... болоогүй ехэ дайнда фашистн... рые һамна сохижо гараа! Үлэс... лэниие дабаа, индустриеэ бодхоо... гоо. Замбуулин руу хүбүүд, ... сагадаа ниидхүүлээ. Дэлхэй да... рэ эгээн хүсэтэй гүрэн болож... мандаа!

Түүхэтэ XXII съезд дээрэ ... таһан коммунизмын програм... бүхы совет арадые шэлэ ила... тануудта уряалжа, Амгалан ба... дал, Ажал, Сүлөө, Тэгшэ эрх... Хани холбоон, Зол жаргал гэһ... үгэнүүдые одон мэтээр ялару... лаа.

1917 оной хүйтэн орой нам... Петроградта улаабхиһан агуу ху... бисхалай түүдэг залинта аада... ташье, бордоһо саһандашье хэ... сохюулааб — теэд унтараагүй. Х... рин, мүнөө бидэнэр Октябри... хубисхалай хэрэгэй бүхы дэлха... гээр урагшатайгаар алхалан ... шахые харанамди. Тиигэжэ, Дж... Ридэй: «Дэлхэйн арадууд Ород... гүрэнэй уряае зүбшөөжэ аба... гээшэ гү, али яахань хаб?» ... гэһэн асуудалда харюу үгтэнха... Мүнөө юртэмсэ дээрэ аяар ар... гаран социалис гүрэн бии б... лонхой. Һаяхан империализмы... һабарһаа мултарһан арадуу... ямар харгы шэлэнэб гэхэдэ, с... циализмын харгы шэлэдэг бай... Ондоо үгөөр хэлэбэл, Октябри... хубисхалай зам, Советскэ Союз... зам шэлэнэ гээшэл даа!

Мүнхын уһанһаа ууһан х... хүсэ ородог. Агууехэ Октябри... жэшээ — коммунизмын түлөө тэм... сэгшэдтэ мүнхын уһан мэтэ. Эн... мүнхын уһан — шэргэшэгүй уһа... бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы араду... дай хүртэхэдэшье барагдахагү... тэдэ арадуудта илагдашагүй хү... үгэжэ байха. Тиимэл хада... бидэнэр энэ статьягайнгаа эхи... арбан долоон оной октябрь тэ... арад олоной ухаан бодолой ха... дадагые дурдаа һэмди. Энэ ... хэй дээрэхи хэды олон араду... арбан долоон он үшөөл урд... байна гээшэб, хэды олон Үб... ордонууд абтаха сагынь ду... шоод, ханануудынь дорьбод... байнхайб!

Харин бидэндэ, Советскэ С... зай, социалис гүрэнүүдэй ... зондо — Агууехэ Октябрь ком... низмын түгэс илалта түйла... замыемнай гэрэлтүүлэн, унт... шагүй мүнхэ гэрэлээрээ урагш... харбан, туяарна.

Шэнэ шэнжэтэй хүнүүд эдэл

Календариин баһа нэгэ хуудаһан һэхэгдэжэ, манай гүрэнэй мүндэлһөөр 46 жэлэй ой гүйсэбэ.

Манай удха түгэлдэр ажабайдал үдэр бүри шэлэ, онсо өөрсэ шэнжэ тэмдэгүүдые асарна. Эгээл иимэ зохёон байгуулхы ажал хүдэлмэридэ — хаа хаанагүй — полинууд дээрэ, малай фермэ, гүүртэнүүдтэ — хүдөө ажахын үйлэдбэриин ямаршье һалбарида манай жабхаланта үе сагай шэнэ шэнжэ маягтай хүнүүд хүмүүжэн гаражал байдаг. Бидэнэр үдэр бүри эдэнэртэй хамта ажалланабди.

Үльгэр түүхэдэ, дуу хүгжэмдэ домогтой манай Баргажан, Хурамхаан Баян-Гол, Дэрээн нютагуудташье ажалша бэрхэ таряашад-механизаторнууд, малшад, һаалишад, хонишод ажаллажа байдаг юм.

Октябриин ехэ һайндэртэй дашарамдуулан, манай нютагай мүнөө үе сагай шэнэ хүнүүд — коммунизм байгуулагшад тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Мүнөө жэлдэ манай үйлэдбэриин управлениин бүхы ажалшадай хүсэлэлгэ оролдолгын ашаар ороо һо таряанай баян ургаса абтанхай. Тиигэжэ гүрэндөө таряа худалдаха уялгамнай болзорһоо урид үлүүлэн дүүргэгдээ. Мүнөө жэлдэ манай таряашад-механизаторнууд хэзээшье үзэгдөөгүй ехэ хэмжээнэй ороо һо таряа бэлэдхээ.

Баян ургасын түлөө «добтолгодо» гайхамшагта түрүүшүүл шалгаран гараба. Партиин XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд — аха дүү Добрецких гэгшэдэй үүсхэлээр, ургаса хуряалгаяа богонихон болзор соо, һайн шанартайгаар дүүргэхын түлөө мүрысөөн дэлгэрһэн байгаа. Энэ үүсхэл һайшаагдан дэмжэгдээ һэн. Энэ мүрысөөнэй манлайда ябаашадай нэрэ солые дурдажа барахаар бэшэ.

Ажал гээшэ шэнэ шэнжэтэй хүниие хүмүүжүүлхэ гайхамшагта һургуули байһыень нэгэ иимэ баримта гэршэлнэ. Партиин XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой залуу коммунист Сергей Гатапов Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргээд, Хурамхаанай совхозой нэгэ отделенидэ зоотехнигээр хүдэлжэ байба. Бэлиг ехэтэй мэргэжэлтэ, эрхим эмхидхэлшэ байһан туладаа энэ хүн Уланайнгаа колхоздо зоотехнигээр томилогдоо бэлэй. Сергей Гатапов түрүү, шэнэ юумэ дэлгэрүүлдэг шадамар бэрхэ эмхидхэлшэ байһанаа харуулаа. Главна зоотехнигэй тушаал даагаад ябахадаа, шиидхэбэри, зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэг бригадирнуудһаа дулдыдадаг гэжэ мэдэһэн байгаа. Үнэхөөрөөшье, бригадирнууд гээшэмнай малшадай хүдэлмэриие сэхэ эмхидхэдэг, шэнэ түрүү юумэ дэлгэрүүлдэг зон ха юм. Эгээл тиимэһээ **нүхэр Гатапов Хилганайн фермын бригадираар хүдэлхэ хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлээ һэн.** Тэрэнэй эндэ хүдэлхэдэнь ажал эли бодо хубилаа. Эндэ худалдаха һүнэйнь гараса 90 процент болоһон, үдхэрһэн байна. Һү һаалинь хоёр дахин дээшэлээ. Сергей Гатаповай ударидадаг фермэ мүнөө һү һааха, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Тус фермын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй оролдосото ажалаар эдэ бүгэдэ түйлагдаа. Эндэхи фермэдэ гайхамшаг хүнүүд урган гаража байна. Социалис хүдөө ажахын отличник, ахалагша һаалишан Эржима Галсанова, һаалишан Клара Гармаева, коммунис ажалай ударник Д. Ц. Раднаева болон бусад олон байха.

Залуу коммунист Сергей Гатаповай үүсхэлые түрүүшээр нютагайхидынь, удаань бусад ажахынуудай мэргэжэлтэд халуунаар дэмжэһэн байгаа. Партиин XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой мал ажалай томодхогдоһон бригадануудай бригадираар ветеринарна врачнууд Борис Гатапович Будаев, Владимир Шагжиевич Гармаев гэгшэд хүдэлнэ. Мүн энэ колхозой главна агроном байһан Бато Очирович Гармаев тракторно-таряан ажалай бригадые ударидаг болоо. Нүхэдэйнгөө үүсхэлые дэмжэн, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехнигүүд Л. Б. Цыремпилов, Д. Р. Эрдынеев гэгшэд мал ажалай фермэнүүдые даагшаар ажаллана. Дээдэ эрдэмтэй агроном Д. А. Будаев колхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадираар хүдэлдэг болонхой. Дэрээнэй, Хурамхаанай совхозуудта иимэ хүдэлмэри баһал ябуулагдана. Эндэхи хүдөө ажахын мэргэжэлтэд Г. Б. Балданов, Ц. Э. Дудеев, Д. Х. Шагжиев, Д-Ц. Доржиев болон бусад үйлэдбэридэ ошоод, хүдэлжэ байна.

Энэ хүдэлөөн ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, ехэ салин хүлһэтэй тушаалнуудаа орхижо, бригадирнуудай тушаалда орохо гээшэ ушар ёһо мэдэхэ болоһон, ниитын ба хубиин хэрэгые тааруулжа шададаг, коммунис шэнжэ шанартай түрүү хүнүүдэй ургажа байһанай гэршэ мүн.

Үйлэдбэриин хүгжэн дэбжэхэтэй хамта, колхозууд болон совхозуудта ниитын коммунис харилсаанууд дэлгэрэлсэнэ, шэнэ шэнжэтэй хүнүүд урган гарана.

Тиимэ шэнэ хүнүүдэй бии болохо хэрэгтэ коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө хүдэлөөн ехэ удха шанартай. Манай управленидэ нэгэ предприяти, 6 отделени, 15 бригада болон звенонуудта иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой. 209 эрхим хүнүүд коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэтэй. Мүнөө үе сагай шэнэ шэнжэтэй хүнэй урган гараһан үшөө нэгэ жэшээ харуулая. Үнгэрөөшэ хабар Хурамхаанай 11 жэлэй һургуули дүүргэгшэд — 18 хүбүүд, басагад — бүхы классаараа Дэрээнэй совхозой нэгэ гээгдэнги фермэдэ ошожо хүдэлхэ гуйлтатайгаар совхозой директидэ хандаа бэлэй. Энэ гуйлтань һайшаагдажа, совхозой дирекци, партийна организаци тэдэнэрые Амадхаанай һү һаалиин фермэдэ эльгээһэн юм. Эндэ мүнөө 12 һурагшад хүдэлжэ байна.

Иигэжэ зохёон байгуулхы ажал дээрэ шэнэ шэнжэтэй хүнүүд урган гарана.

Эдэ бүгэдэ хадаа өөрөө, зүн дэгээн бүтэнэ гэе һаа, буруу болохо. Управлениин партийна организаци, эдэбхитэд ажалшадай дунда хүмүүжэл болбосоролой ехэ ажал ябуулжа байдаг. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые олониитэ ажалшад һайшаан угтаа. Энэ тогтоолые улад зондо ойлгуулхын тулада, мүн совет хүнэй алдар соло тухай, социалис зөөридэ хандалга тухай, хубиин ба ниитын хэрэгые тааруулха тухай хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн байгаа.

Бүхы коммунистнууд, комсомолшууд, мүн бусад эдэбхитэд ямар нэгэн һуралсалда хабаадуулагданхай һуража байдаг. Соёл гэгээрэлэй бүхы эмхи зургаанууд ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлэн болбосоруулха хэрэгтэ зорюулагданхай. Тиин ажал хүдэлмэри гээшэмнай эгээл ехэ хүмүүжүүлэгшэ байһаниинь ойлгосотой. Коммунизм байгуулагша — шэнэ хүн эгээн эндэ хүмүүжэдэг, хатуужадаг байна бшуу.

В. БАЗАРОВ,
Баргажанай хүдөөгэй парткомой секретарь.

„АВРОРЫН" ҺҮРТЭ ДОХЁОГООР...

1917 ондо «Аврорын» ехэ буунуудай дэлхэйе доһолгохо үеэр би Эрхүү хотодо сэрэгэй алба хэжэ байһан хүм.

Нэгэтэ намарай хюруутай үглөөгүүр казарма соо жагсаалда байтарнай, хэншьеб газаа һүхирбэ:

— Большевигүүд засаг абаа. Саг зуурынхид үгы хэгдээ гэнэл!

Командир ноёдой хэдышье хорижо захираа һаань, бидэнэр мэдээтэй мэдээгүй газаашаа гүйлдэжэ гараад, хашхарааша солдадые тойрошоо һэмди.

...Манай 10-дахи стрелково полк Эрхүүһээ холо бэшэхэнэ сэрэгэй городогто байһан байгаа. Большевигүүдэй хэрэгтэ этигэдэг, тэмсэлдэнь хабаададаг хүнүүд олон һэн. Би өөрөөшье Байгал шадарай Турунтаево тосхоной үгытэй айлай хүбүүн, солдадуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулалсадаг байгааб. Эрхүүгэй нюуса революци түлөөлэгшэд бидэндэ ерэжэ, тусхай даабари үгэгшэ бэлэй.

Октябриин революциин илаһан тухай дууламсаараа зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн, бүришье шударгыгаар сэрэгшэдэй дунда хүдэлмэри ябуулжа ороо һэмди.

1917 оной декабрь. Манай полк большевигүүдэй талада ороод, Эрхүүгэй юнкернүүдэй буһалгаае даралсаһан юм. 9 сүүдхын туршада хатуу шанга буудалдаан боложо, минии олон нүхэдшье алуулһан, би өөрөөшье хүндөөр шархатаһан байгааб.

Хэды тиибэшье революциин сэрэгшэд дайсадаа бута сохёо һэн.

Мүнөө Агууехэ Октябриин 46 жэлэй ойе угтажа байхадаа, хатуу тэмсэлээр олдоһон зол жаргал, эрхэ сүлөөгөө дахин дахин сэгнэн, аяар тэрэ холын 1917—22 онуудай тулалдаае эзэлүүдгүй һанадагби. Үбэлэй һалхи шуурган, саһа бордоһон соошье, аадар мүндэртэл адхарһан туулган тобшо дорошье тунхарингүй тэмсэжэ, арад зондоо жаргалай зам нээһэн революциин сэрэгшэдэй һүртэ жагсаалда ябалсаһандаа омогорходогби. Мүнөө би Улаан-Үдын Советскэ районой пенсионернүүдэй соведэй түрүүлэгшээр ажалланаб.

Д. Балаганский,
пенсионер.

Хүсэл зоригни бэелээ

Селендумын станок бүтээдэг завод дээрэ ажаллажа эхилһээр 5-дахи жэлээ ябанаб. Совет Армида алба хэжэ дүүргэһээр лэ эндэ ерээ һэм. Тэрэ үедэ орон доторлай коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хүдэлөөн ургэн далайсатайгаар дэлгэржэ байгаа һэн. Бишье тэрэ хүдэлөөндэ оролсохо эрмэлзэлгэтэй байгааб.

Теэд нэн түрүүндэ хүдэлмэришэнэй али нэгэн мэргэжэлтэй болохо хэрэгтэй байгаа бшуу. Тиимэһээ түрүүшээр фрезеровщигой мэргэжэлдэ һуралсаха баатай бологдоо һэн. Завод дээрэ үни удаан хүдэлжэ, эрхим фрезеровщик нэрэтэй болоһон Григорий Нечаев намайе өөрынгөө мэргэжэлдэ 3 һарын туршада һургажа, бэеэ даагаад хүдэлхөөр гаргаһан бэлэй. Тэрэ сагһаа хойшо 4 гаран жэл үнгэрөө. Энэ үе соо би мэдэһэн ойлгоһоноороо һанаагаа амарангүй, фрезеровщигоор ажаллаха зуураа үшөө токариин, мүлигшын мэргэжэл шудалааб. Мүнөө шудалһан мэргэжэлэйнгээ аляагааршье хүдэлжэ шадахаб. Һүүлэй үедэ мүлилгын хоёр станок дээрэ нэгэн доро хүдэлжэ байнаб.

Иигэжэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэн болохо гэһэн нэгэ хүсэл зоригни хүсэлдэбэ. Нүгөөдэ хүсэлни юун байгааб гэхэдэ, коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэ зорилго һэн.

Ажалай бүтээсые дээшэлүү... оролдон, халаанайнгаа нормо 1... 130 процент, заримдаа бү... дээшэ дүүргэдэг байнаб. ... үедэ би ерэхэ жэлэй түү... ажаллажа байнхайб.

Оролдоһон хэрэгэйнгээ үр... хаража байхада урматай ба... һаяхан профсоюзай заводской ... митедэй шиидхэбэреэр манай ... дой бүлэг хүдэлмэришэдтэ, ... тоодо намда коммунис а... ударнигай нэрэ зэргэ олг... Иигэжэ минии хоёрдохи ехэ х... ни бэелүүлэгдэжэ, баяр баяс... тайгаар Октябриин һайндэрые ...жа байнаб.

Д.-Ц. Дашибалда...
коммунис ажалай удар...
Селендумын станок бүтээ...
заводой мүлигш...

Дмитрий Михайлович Любовниковой даадаг коммунис ажалай бригада Октябриин хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа дүүргэбэ. Нарин сэмбын фабрика собгоо шалгаржа ябаһан тус бригадынхид уралан нарижуулгын олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Зураг дээрэ: Д. М. Любовниковой бригадынхид хөөрэлдэжэ байна.

Л. Хайдуровай фото.

1917

АВРОРА

АМГАЛАН БАЙДАЛ

АЖАЛ

СҮЛӨӨ

4...

ЖЭЛЭ...

Жэлдээ 236.000 трактор

Россин таряашадые булад хүлэг дээрэ батаар һуулгаха. Орон дотороо адагынь 100.000 тракторта болохо тухай Совет гүрэнние байгуулагша Владимир Ильич Ленин бодогшо бэлэй.

Ленин багшын энэ һанаач үни хада бэелүүлэгдэнхэй. Мүнөө үедэ Совет гүрэнэй хүдөө ажахы жэлдээ 200 мянга гаран трактор абана. 1963 ондо манай промышленность хүдөө ажахыдаа 236.000 трактор үгэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Украиныи ССР-эй Орджоникидзын нэрэмжэтэ тракторна заводой (Харьков) коллектив Агууехэ Октябриин һайндэрэй урда тээ түсэбһөө гадуур гаргаһан 416 трактораа хүдөө ажахыда ябуулхаар бэлдээд байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Шаруу төөдэйн омогорхол

Үнэһэлиг үнгэтэ буурал толгойтой, олохон лэ дабхар уршалаагаар хээлүүлэгдэһэн духатай, сог залияа алдаагүй, хирэ хирэ залуугаар ялас гээд абадаг дабхаряатаһан нюдэтэй хүгшэн урдамнай һууна. Энэ хадаа Шаруу төөдэй гээшэ. Дүүрэн нэрэ обогынь — Мария Ивановна Баранникова. Олохон лэ юумэ үзэһэн, хэзээшьеб ажалша хүдэр аад, мүнөө булсуутай, һудаһануудаараа хүхэрэн, бага һалга болоһон гараараа аша басаган Мариныгаа харахан толгойе эльбэн эльбэн, ямар нэгэн гуламта удхалһандал, нэгэ аалидан, нэгэ түргэдэн, хөөрэжэл һууна. Заримдаа хоолойнь арай мэдэгдэхээр шэшэрэн алдажа, нюдэдынь нойтоор монсолзоод абана. Адаглажа, хөөрөөнь шагнажа һуухадаа. энэнь уйдхарай нулимса бэшэ, харин баярай, багтажа ядаһан омогорхолой тэмдэг гэжэ ойлгохоор лэ байба. Энэ юрын буряад эхэнэрэй — дүрбэн басаган, нэгэ хүбүүнэй эхын ажабайдалда омогорхол, баярһаа уярхаар юумэн үнэхөөрөөшье олон даа. Тэдээн тухайдаа хөөрэһэн хөөрөөнэйнь зарим һонирхолтой зүйлнүүдые уншагшадтаа дурадхахамнай.

**

Эхынгээ үгэһэн габа сагаанние альган соогоо шанга гэгшээр бажуугаад, карандаш, саарһа абаха гэжэ алаабхи оробоб. Хэрэгтэй юумэеэ абаад, эжыдээ харуулха гэжэ баяртайхан ээрэмшээн гүйжэ ерэхэдэм:

— Хара гэргэн, хоолойгоо тэжээжэ ядажа байгаад, мүнгэеэ юундэ эдэ үхибүүдтээ угэбэш! Ажал хэжэ амандаа хэхэеэ олог! — гэжэ байжа хойто эсэгэм эхыем гүрэмэл аргамжаар гүбшэжэ байгаа бэлэй. Теэдшье буряад басагадые ном һургуулида һургаха гээшэ сээртэйдэ тоологдодог һэн. Тиимэһээл арбаадтайһаа анзаһанай аргаали бариха ушартай бологдоо һэн.

Иигээд лэ минии «һургуули» дүүрээ һааб даа.

**

«Революци», «Большевик», «Соведүүд» гэхэ мэтэ үгэнүүдэй тэнгэридэ ялас гэһэн залин шэнги түргөөр Боохон, Алайраар зэдэлжэ эхилхэдэ, би Василий Баранников гэжэ нютагайнгаа ажалша хүнтэй гэрлээд байгааб. Василиингаа улаан отрядта орожо, Колчактай, мүн бусад элдэб атамануудтай дайлалдахаяа ошоһон хойно, үүдэеэ бүхэ гэгшээр шэбхэдээд, арба хүрөөгүйхэн Ульяна басагаяа, табатай Кеша хүбүүгээ, дальбараа дараһан шубуун шэнгеэр дараад, бүхэли һүни унтангүй хоногшо бэлэйб. Тиигээшьегүйдэ аргагүй һэн даа — нютагай элдэб баяшуул, ноёд һайд үйлсэдэ үдэртөө уулзахадаа:

— Бии үгы зөөриеш буляахабди. хонидыеш туужа абаашахабди. Улаантанай һамган байһанаа бү марта, — гэлдэхэ.

Удангүй Василий Николаевични дайгаа даралсаад, даагаа һүүлдэлсээд ерээ һэн. Тэрэнние аймагай Соведэй түрүүлэгшээр һунгахадань, бүри үргэһэ нойроо мартаа һааб даа.

— Эх, Шаруу, номдол һураагүймнай муу байна даа. Хожомшье һаань. хүсэлдүүлээ — гэжэ нэгэ забһартаа хэлэдэг һэн.

— Үхибүүдээл һургая, — гэжэ бинь хэлэгшэ бэлэйб.

**

Нэгэтэ бага хүбүүмнай халууршоод, хүлһэ һалһан юумэ хэбтэжэ байба. Бахардаһандаа ухаа алдан алдаад, хүршындөө гүйжэ ошобоб.

— Бөөгөө дуудыш, — гэжэ тэдэнэй хэлэхэдэ, Васлиһаа таһа нюугаад, бөөе асарбаб. Хашхараад, хаагалаад, аяглаад лэ гаража ябашаһан хойнонь, хүбүүмнишье һайн болоогүй һэн. Нүхэрни ерэмсээрээ докторто үтэр абаашая гээ һааб даа. Теэд одхон хүбүүмни доктортo хүрэнгүй гээгдэшоо бэлэй. Тиихэдэнь лэ үдэжэ ябаһан үхибүүдээ бултыень һургаха, доктор болгохо гэжэ эрид шиидээ бэлэйбди.

Сагшье һайжаржа эхилээ һэн Колхоз тогтоод, хүхюун дуунууд, тракторай абяан зэдэлээ. Ульяна басагамни трактортай носолдоод һалахаяа болишоо һэн. Тиин удангүй Москва һурахаяа ябаа. Устинья басагамни тэрэл минии хүсэгшэ доктором һургуулида ошоо. Хүбүүмнишье дали ургажа, дээдэ һургуули түгэсхөө бэлэй. Юумэн хуу һайн тээшээ хаража, Василий бидэ хоёр баяраар дүүрэн байтарнай, үнөөхил муухай дайн эхилээ һэн.

**

Хүндэл саг һэн даа. Унтаха нойроо мартаад, зүрхэеэ үбдэхөөн бэшэг хүлеэхэш. Ганса хүбүүмни бэшэ, баһа Устинья басагамни сэрэгэй доктор боложо, тэрэл дайнай газарта ябаа бэлэй... Яахабши даа, тэсэжэл гараглаа.

«Илалтын үдэр битнай хадамда гарааб. Нүхэрни Украиныи юм.

Нэрэ обогынь Петр Михайлович Ложечко, һаяар ерэхэбди», — гэһэн телеграмма баряад, Василчи хоюулаа буляалдажа байжа уншабабди. Айл аймагтаашье харуулаабди. Удангүй хүбүүмни шинель үмдэнхэй, хайрсаг баринхай орожо ерээд, бидэнээ озоо һэн даа.

**

Хүбүүнтэмни Москвада байдаг юм. Кешам Педагогикын эрдэм ухаанай академиин дэргэдэхи нэгэ институтдай директорээр мүнөө хүдэлнэ. Эрдэмэй кандидат болонхой. Нэгэтэ хүнэй үүдэ тоншохо донь нээн гээд, гэдэргээ унашан алдалайб. Урдам пэтэн хара үндэр хүн саб сагаан шүдэнүүдээрээ энеэбхилжэ байгаа бшуу. Негр гэжэ урдань дууладагшье һаа, харахадаа бахардааб. Тэрэмни:

— Аллия Абдулаевна гэртээ гү? — гэжэ асуубал даа. Тиихэдэнь лэ ойлгоо һэм. Юуб гэхэдэ, бэримни Патрис Лумумбын нэрэтэ университедтэ ород хэлэ заадаг юм, хэрэгээр лэ ерээ ха. Негр гэхэһээ, манай бүлэдэ мүнөө яһан бүриин хүн бии гээшэ. Хүрьгэмни тэрэ украин, тиихэдэ бэримни татар шуу. Баһал эрдэмэй кандидат юм, Яахабши даа, сагнайл иимэ һайхан ха юм. Яһа, шуһа илгаагүй хүн зониие түрэл садан болгожорхино бшуу. Ехэ ашамни, дуулаһаншье байжа болоот, боксоор спортын мастер, яһала тулалдадаг хүбүүн юм.

**

Байзыт, байзыт, үшөө хоёр басагад тухайгаа юушье хэлээгүй үлэшэбэлби. Лиза гү, али Елизавета Васильевна обогтой басагамни хэдэн жэлэй саада тээ хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат болоһон юм. Энэ «Хүүгэдэй буряад үльгэрнүүд» гэһэн шэнэ, һая гараһан номоо намдаа үгөө һэн. Нүхэрыньшье — Бата Аюшиев баһал һамгандаа булигдахагүй. гартахагүй гэһэндэл, һүүлээрнь экономикын эрдэмэй кандидат болоо. Эгээл одхон басагамни — Инна — Улаан-Үдэ хотодоо биологиин багшаар ажаллана.

Ульянамни өөрөө Улаан-Үдын партийна һургуулиин директорэй орлогшоор ажалладаг.

Тэрэ холын хорёод ондо түрүүшынгээ хоёр үхибүүдые дальбараа дараһан шубуун шэнгеэр дараад, харанхы гэр соогоо унтангүй бүхэли һүни хэбтэжэ байхадаа, үри хүүгэдни иигэжэ далижаха юм гэжэ хаанаһаа мэдэхэ, таараха бэлэйбиб. даа. Совет засаг түрымнай аша энэл ха юм даа. Юрын буряад эхын юугээршье жэшээлэшэгүй гүн баярые Партидаа, Совет засагтаа хүргэхэл байнаб. Ондоо юу хэлэхэбиб даа.

А. Жамбалдоржиев бэшэжэ абаба.

РАГЛАЛ

Баян талын эзэд

РАЙ ҺҮҮЛ ҺАРА
рь гараад байбашье, игаабари дулаан, нара- үшөөл хурсахан зандаа, айда, хада уулын орой һаашье өөрэгүйгөөр хүхэрнэ.

аамжаа тэнюун намарай Мухар-Шэбэрэй үйлэд- управлениин Ждановай колхозой түрүүлэгшын главна агроном Ф. Ф. парткомой секретарь знецов гэгшэдтэй һуужа, фермэ, отарануудаар гарабабди.

жэлдэ нёдондонойдахин шахуу ехэ ороогһо гүрэндөө 20 мянга гаер шэлэмэл таряа ху- Харин 1953 онойхиһоо ехэ орооһон абтаа. Харнинар саашань таряан үгжөөхэ тушаа колхоздо хэгдэжэ, ямар зорилдажа байһан тухай хөөгаая шэнэ газар ашаг- таряалангаа һайнаар утэгжүүлжэ, ургасыень лээд, ерэхэ жэлдэ 68 центнер таряа, тэрэ тоонган центнер шэниисэ илготой.

аалангай ургаса дээшэ- урдаа бариха юумэм- түлэб уһалалга утэгөёр болоно. Тиимэһээ дэ даб дээрэ 650 га таабол уһалхабди. Мүн газарта 8500 тонно наг шэбхэ гаргаха хараалдамжатай аад, тэрэнээ мүнөө зөөжэ эхилээбди, — гэжэ главна агроном нүхэр Синицын харгын баруун хажуугай үргэн таряалан дээрэ бирайтар адхаһан шэбхын обоонуудые заана.

УДАНГҮЙ КОЛХОЗОЙ 4-дэхи отделениин түб — Хаяа тосхон хүрэжэ ерэгдээ. Тосхоной арада түхеэрэгдэһэн үхэр малай, хони хурьгадай олон байрануудай хажууда тулажа ерэхэдэ, хэдэн эрэшүүл 2 тракторaар обоо хүбөө һолоомо асараад, уужам ехэ хуһамаг соо буулгажа байба.

— Газар уһалалга, үтэгжүүлгын ёһотойл эзэн, түрүү кукурузашамнай Жамса Гомбоцыренович Цоктоев гээшэл даа, — гээд парткомой секретарь нүхэр Кузнецов набтаршаг бэетэй, наһажаал хүнтэй бидэниие танилсуулба.

— Һаянай һаалиин фермынхидтэ һолоомо зөөлсэжэ байгдана. Иигээд хэды хоногһоо шэбхэеэ гаргажа захалхамнай. Шэбхэшье шэрэл гэмээр бэлэн болонхой, — гээд Жамса Гомбоцыренович тракторaар түлхюулжэ, хада гүбөө шэнгеэр обоолһон ёһотойл хуушан лус хара шэбхэ руу заана. — Дээдэ-Хёлго гэжэ газарта баһал ехэ шэбхэ обоологдонхой.

Нүхэр Цоктоев олон жэлдэ удаагаар үндэр баян ургаса абадаг, республикын эрхим кукурузашадай нэгэн юм. Жэшээнь, 1960—61 онуудта гектарай 1000 центнер кукурузын эшэ набша ургууһан. Энэ жэлдэ хүйтэн, зарим тэды ганданги байбашье һаань. таряалангай га бүридэ 20 тонно шэбхэ гаргаад, хабар тэрэнээ хоёр дахин һайса уһалаа. Мүн агротехникын бүхы заабариие айхабтар наринаар сахин тарижа, ургасаяа зүбөөр харууһалаад, гектарай 520 центнер силос дараа.

— Ерэхэ жэлдэ кукурузымнай газар һураггүй ехэ болохонь. Бүхыдөө 320 гектарта таригдаха. Тэндээ декабрь гаратар наг шэбхэ зөөжэ дүүргээд, Хёлго гол дээрэһээ булүүр станцяар тошон ехээр халяахабди. Юрэдөөл хара хүлһөө һайсахан адхаагүй һаа, элбэг ургаса абтахагүй бшуу, — гэжэ Жамса Гомбоцыренович сугтаа хүдэлдэг нүхэд Норбо Беликов Доржо Зандаков хоёр тээшээ хараад, энеэбхилнэ.

— ГОМБОЦЫРЕНОВИЧНАЙ кукурузын агротехникэ тухай одоол хурга худхагүй мэдэхэ жиирэй агрономһоо дутуугүй хүн гээшэ, — гээд, колхозой главна агроном хүхинэ.

— Болиит даа. Юун тиимэ байха һэм. Эрдэм багатай минии мэдэхэ юумэ ээлтэй юм бэзэ. Зай, бидэ үшөө нэгэ эрьесэ хээд, сайлахабди. Тиихэдээ ажал тухайдаа хөөрэлдэхэдэмнай болохо. Ябая даа, — гээд, нүхэр Цоктоев трактортаа һууба...

— Жамсые би багаһаань хойшо мэдэхэб. 1917 оной дүлэтэ халуун жэлдэ түрэһэн, 46 наһа хүрөөд ябаһан хүн байха. Энэ үе соо колхоздоо хээгүй ажалынь хомор ёһотой. Теэд нэтэ муу хүдэлөө гүүлхыень нэгэтэшье дуулаагүйб, — гэжэ отделениин парторганизациин секретарь, һаалиин фермые даагша Доржо Юмов хөөрэнэ.

Баһал эндэмнай артель, аймагтаа үнинэй суурхаһан, эрхим һаалишан Цыпилма Шодоева гэдэг бии байха.

Нүхэр Шодоеватай уулзаха һанаатай һурагшалхада, тэндэ байһан нэгэ хүн:

— Цыпилма үнеэдээ һаял һаажа дүүргээд, гэртээ ошоо ёһотой. Гэрынь тээ тэрэ байна, — гэбэ.

Энэ эхэнэрые абаһаар харахада, дүшэ хүрэжэ ябаа гэжэ заяандаашье хэлэхээр бэшэ, сарюун сэбэр шарайдань нэгэшье уршалаагүй, үһэниинь елэн хара зандаа.

— Ши юрэдөө, Цыпилма, хүгшэрхэеэ болёо хүн гээшэ гүш? Нөөхил зандаалши, — гэлдэжэ, үнинэй хараагүй нютагайнь зон гайхалсадаг.

Зүб даа. Дуратай ажал гээшэмнай хүниие улам залуу бол.. дог, зүрхэ сэдьхэл, һанаа бодолыень ходол дүүрэн ябуулдаг ха юм.

— Цыпилма Гармажаповнагай мүнөө 10 һайса гаран жэлдэ һаалишанаар хүдэлжэ байха зуураа, эсээб, амархам гэжэ гү, али үбдөөб гээд гэртээ нэгэшье үдэр миин һууханн харагдаагүй, — гэжэ колхозой үнинэй һаалишадай нэгэн Нимасу Шагжиева хэлэжэ һуугаа һэн.

— Колхозой ноёд курортдо ошо гээд ходо хэлэгшэл даа. Теэд ехээр ядашоо бэшэ аад, юу амархам гэжэ һуухабиб. Үнеэдһээ нэгэшье үдэрөөр холодоо һаа, тэдэндээ һанаамни зободог, — гээд нүхэр Шодоева энеэбхилнэ.

ЭНЭ АЖАЛША эхэнэрэй эсэхые мэдэдэггүй ажалша гарнуудаар арба гаран жэлдэ хэды ехэ һүн һаагдаа гээшэб! Гансахан байгша оной 10 һарада 25 мянган литр гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 1900 шахуу литр һү һаажа тушаагаал.

Олоной хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө оролдон, эсэшэ сусашагүйгөөр урагшаа жүдхэжэ ябадаг хүнүүдые тоолохо болоо һаа, Ара, Дунда-Хэрээтэ, Хаяа нютагуудта яһалал олон байха. Эгээн түрүүн нютагтаа хамтын ажалай эмхидхэгдэхэдэ, ганса үнеэн, хоёр-гурбан хонидоо туужа колхоздо ороһонһоо хойшо мүнөө хүрэтэр хүдэлжэ ябаһан хонишон үбгэн Базар Дугаров юунһээ дутахаб! Байгша ондо тэрэмнай зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга түлжүүлээд, хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалаа. Эрхим һайн ажалайнгаа түлөө энэ жэлдэ колхозой гаргашаар Ессентуки курорт ошожо амарһан, агаарай ехэ онгосо «ТУ-104» самолёдто һуужа үзэһэн, Оронойнгоо зүрхэн — Москва хото хараһан тухайдаа Базар үбгэн һанан һанан хөөрэхэл.

Колхозойнгоо хүсэ ехэтэ машина техникые хүдэр гараараа жолоодон, ороогһо тарянай болон бусад ургамалнуудай элбэг ургаса абадаг, шадамар бэрхэ механизаторнуудые нэрлэнгүй үнгэржэ болохо аал. Тэдэнэй дунда комбайнернууд Владимир Сафонов, Чойжол Очиров, Николай Кострихин болон бусад ёһотойл баян талын баатарнууд бии. Мүн артельдээ 20 жэлдэ овощ ургуулһан огородшон үбгэн Степан Мальцев, хонишод Алексей Сафонов, Гомбожап Эрдэнижапов гэгшэдые нютагайхидынь магтахал ёһоороо магтадаг.

Иигэжэл эдэ түрүүшүүлэй, мүн бүхы колхознигуудай үдэр бүриин үнэн шударгы ажалаар артелиин ажахы жэлһээ жэлдэ эрид бэхижэнэ, ороогһо таряан, һү, мяха болон бусад продукци улам элбэгээр абтана, олзо доходынь нэмэнэ. Хэрбээ нёдондо хамтадаа 500 мянган түхэригэй доход оруулагдаһан һаа, энэ жэлдэ 672 мянган түхэриг оруулагдахань. Эдэ бүгэдын ашаар гэшүүдэйнь ажабайдал улам һайжаржа, болбосон түхэлтэй болоно. Гансахан һүүлэй 4—5 жэлэй туршада артелиин дүрбэн тосхоной олонхи айлнууд шэнэ гэр барижа оронхой. Ара-Хэрээтэдэ 300—400 хүнэй багтаха залтай, хоёр дабхар соёлой байшангай олон сонхонууд һүниин харанхыда холоһоо ялардаг. Мүн бүри һая колхозойхидой хүсөөр 320 үхибүүдэй һураха шэнэ һургуулиин байшан баригдажа, тэпдэнь ууралаар дулаасуулха түхеэрэлгэ хэгдээ.

Мүнөө эндэхи алишье нютагта ябаа һаатнай, хүн зониинь хүхюун баяртайгаар баян дэлгэр намарые үдэшэн, хаа хаанагүй хурим түрэ хэжэ хүүелдэн, найр наада хэжэ наяралдан байнал.

М. НАМЖИЛОВ.

Даши ДАМБАЕВ

рата засагай һүлдэ

р.
ргалайм эхин —
Октябрь!
үгэ һунган шэлэнэм
хэ солыеш магтахаа.
далита дуунайнгаа
е шангадхаан,
нэм сэдьхэлээ:
Төөрюу бодол,
хяараг!
!
м тухай дуумни —
радай
ш барисаан тухай дуун,
н» дохёо,
ин багша тухай дуун,
хэсэлэй
ан тухай
солгёо дуун.
ашаар
буряад улас
айдал зохёобо.
һэн нюргаа
тэнилгэн.
р бэшэ,
раар халина талам.
хүгжэм.
ай лозунг —
коммунизм!
үмэнэ —
н эрхэ сүлөө,
ргал,
гэгээн огторгой,
ажал,
ин дуранай үглөө.
нэй
ар дүүрэн толгой.

Октябрь!
Дүшэн зургаа дугаар
Он жэлэйш ойн баяраар
амаршалнам шамай:
Нарата засагай һүлдэ —
дүлэтэ улаан тугаа
Намилзуулан дабхинаш,
урагшаа улам шармайн!
Бүмбэрсэг түбиие
илалтыншни сэсэгүүд
Бүһэлжэ орёогоод,
шэнхинэлдэн дуулана.
Арад бүхэн
богоолшолгодо эсэргүү
Асари тэмсэл
орьёлуулан мандуулна.
Харгы замшни
орёошье һаа,
сэхэ.
Харайн ерэһэн урасхалдли,
хамха сохинош
хаалта.
Шиидхэхэ хэрэгүүдш
захагүй,
үргэн, ехэ,
Шэн зоригойш эзэн —
Агуу Ленинэй парти.
Замбуулинай онгосо —
шинии һүртэ жэгүүр.
Залинта солгёон эршэ соо
мүшэдтэ хүрэхэ
хабатайш.
Енеэбхилнэ Гагарин.
Зүрхэм сохилно хүлгүү:
Энхэ һайхан эпохын
хүбүүн байһандаа
баяртайб!

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Знамя Ленина» колхозой хонишод Ч. Цыбикова, С. Дампилова, Р. Аюшеева, В. Жигмитдоржиева гэгшэд эрхим ажалаараа суурхана. Эдэ түрүүшүүл 100 хонин бүриһөө 94 хурьга түлжүүлһэн, хонин бүхэнһөө 4,5 килограмм нооһо хайшалһан байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой дүрбэн бэрхэшүүл. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АРАД ЗОНДОО ТҮШЭГЛЭН

Манай Совет гүрэн ёһотоороо арад түмэнэй засаг түрэ болонхой мандажа байна. Тэрэнэй ажал ябуулгын хойноһоо нийтэ олоной саг үргэлжын хиналта байгуулха гэһэн Ленин багшын заабари бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байдаг. Партийна ба гүрэнэй хиналтые нэгэдүүлэн, арад түмэндэ түшэг тулгууритайгаар байгуулха тухайда В. И. Ленин «Рабкрин хайшан гэжэ шэнээр эмхидхэхэ ёһотойб», «Багашье һаа, һайниинь дээрэ» гэһэн зохёолнууд доторoo онсо тодорхойлһон юм.

Тэрэ һургаалай үндэһөөр партийна, гүрэнэй хиналта нэгэдүүлэгдэжэ, ЦКК-РКИ байгуулагдаа бэлэй. Нютагуудтахи зургаануудтань улад зон олоороо эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо һэн. Би 1930—1934 онуудта аймагтахи хиналтын органуудта хүдэлһэн хүм. Нэн түрүүлэн Сэлэнгын аймагта инструктораар, удаань Яруунын, дахинаа Сэлэнгын аймагуудтахи КК-РКИ-иин түлөөлэгшөөр ажаллаа бэлэйб.

Тиихэдэ бидэ өөһэдынгөө ажал ябуултые имагтал олониитэдэ түшэглэн бүтээдэг байгаабди. Нютаг бүхэндэ эмхидхэгдэһэн группануудай «хүнгэн кавалериин» гэшүүд манай ажал хүдэлмэридэ айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлдэг, хэрэг бүтээдэг бэлэй.

Ленинэй байгуулһан, олоной хабаадалгатайгаар бэелүүлэгдэдэг партийно-гүрэнэй хиналтын ёһо гурим нэгэ хүндэ шүтэн һүгэдэлгын үедэ хазагайруулагдаһаниинь мэдээжэ. Харин гүрэнэй, олониитын зүгһөө саг үргэлжын хиналта бэелүүлхэ хэрэгые Ленинэй заабариһанай ёһоор эмхидхэхэ тухай КПСС-эй шэнэ Программа дотор бэшэгдээд, удаань 1962 оной ноябрьда КПСС-эй ЦК-най Пленум партийна, гүрэнэй хиналтын тусхай системэ байгуулхаар шиидхээ һэн.

Тэрэнэй үндэһөөр партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүд байгуулагдажа, тосхон болон ажахынууд дээгүүр хиналтын комитедүүдтэ туһалха бүлэг, постнууд тэрэ дары эмхидхэгдэһэн байна. Тэдэнэй хүдэлмэридэ хэдэн зуун, мянган хүн — эдэбхитэд элсүүлэгдэн, гүрэн түрынгөө ашатуһын тула ехэ хэрэг бүтээжэ байдаг болоһондонь баясамаар.

Манай Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздошье партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха нэгэ бүлэг, 8 пост байгуулагданхай, хамтадаа жаран хүн хиналтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсоно. Бүлэгэй түрүүлэгшээр намайе һунгаһан байна. Олоной хүсөөр горитой хүдэлмэри хэгдэжэ байдаг. Тэндэ һунгагдаһан хүнүүд эдэбхи үүсхэлтэйгээр даабаряа дүүргэжэ байдаг.

Гансахан энэ баримта хадаа манай Совет ороной ажалша түмэн засаг түрынгөө хэрэгтэ сэхэ хабаадаха ямар ехэ эрхэтэй байһыень, социалис демократиин али бүхы аргаараа дэлгэрэн хүгжэжэ байһые гэршэлжэ үгэнэ. Эдэ бүгэдэ Октябриин революциин аша ехэтэ үрэ дүн болоно.

Г. Дандаров,
1928 онһоо КПСС-эй гэшүүн, Хяагтын аймагай Ноёхоной сомсоведэй түрүүлэгшэ.

ТОО, БАРИМТАНУУД

◆ Республикымнай ой модоной промышленность энэ жэлэй арба һара соо 21000 кубометр модо, 249,4 мянган хэһэг шпала бэлэдхэжэ, Агууехэ Октябриингаа алдарта ойе угтаба.

◆ Баунтын аймаг гүрэндэ мяха худалдаха гурбан кварталайнгаа түсэб 122,8, һү 102,5 процент дүүргээ. Тиихэдэ Зэдын үйлэдбэриин управлениин Борьёогой совхоз мяха — 103.2, һү 101 процент дүүргэжэ, һайндэрөө угтанхай.

◆ Кабанскын загаһанай заводой гүльмээр загаһа баридаг бригадын бригадир Сергей Степанович Соголов зунай загаһа барилгын үедэ 110 центнер загаһа бариха түсэбтэй байһан аад, 226 центнер баринхай.

◆ 1-дэхи автотранспортна конторой шофер Алексей Яковлевич Назаров августын 1-дэ жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, мүнөө 1964 оной түсэбөөр хүдэлжэ байха юм.

◆ Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комбайнер Бубей Хурганович Дармаев «СК-3» комбайнаар 987 гектарай ургаса хуряажа, 9300 центнер таряа сохижо абаһан байна. Тус колхозой һаалишан Цындыма Гундуновна Дашиева 9 һара соо үнеэн бүриһөө 2433 литр һү һааба.

◆ Зэдын «Коммунизм» колхозой хонишон, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Гомбоцырен Гончиковна Цыремпилова 100 хонин бүриһөө 105 хурьга энэ жэлдэ абаа.

◆ Кабанскын совхозой шубуушан Алексей Степанович Мертвецов жэл соо 190000 үндэгэ абаха түсэбтэй байһан аад, 9 һара соо 225333 үндэгэ абаба. Энэнь тахяа бүхэнэй 91;2 үндэгэн болоно.

6 ОЙ

ТЭГШЭ ЭРХЭ

ХАНИ ХОЛБООН

ЗОЛ ЖАРГАЛ

1963

ЛЕНИН

ҺАЙН ДАА, ОКТЯБРЬ!

Фотоочерк

Октябриин революциин урда тээхи байдал өөрөө үзөөшьегүй һаа, тэрээн тухай ном һудар дээрэһээ, наһажаал уладай хөөрөөн дээрэһээ эли тодоор мэдэнэбди.

...Найман углуутай модон гэр. Тэбшын багтахагүй тэбхэр бишыхан онгоошхоорнь үдэрэй гэрэл туяан нэбтэрэн ороходоо үдэшын туулган боро үнгэтэй болошоно. Баруун хойто углуудань бараан бараан гунгарбаанууд соо багша гэгээнүүдэй хүрэг зурагууд һүлэмхи шарахан зулын гэрэлдэ үлэ мэдэг толорно. Хойто ханаарнь гонзойһон набтар харахан шэрээ дээрэ айхабтар үбшэлһэн хүн иираглан уршыжа, хүльбэрэн хэбтэнэ—хадхаляа болоо юм гү, али мухар гэдэһэнэй үбшэн хүрөө юм гү—бү мэдэе. Юрэдөөл тэсэбэрээ барагдажа, эсэсэйнгээ туйлда хүрэжэ хэбтэһэн хүн. Тэрэ гунгарбаануудай урдуур һаншаг буурал эхэнэр хоёр үбдэг дээрээ сүхэрэн һуужа, нюдэнһөө уһа мэлмэлзүүлэн, айхабтараар һүзэглэн мүргэнэ. «Ай, хөөрхы... абарыш энэ нүхэрыемни аюул баршадһаа, үбшэ зоболонһоо... Ай даа, хөөрхымнеэ...» — гээд нэрэ һураггүй оло лахин шэбэнэжэ, дүйрэхэ дүтэлхэдөө «одоол һүзэг оробо, туһалхань бэзэ» гээд бодоходоо бага зүрхөө даража намдаһан хэбэртэй болобошье, үхэжэ талиихаяа хэбтэһэн хайрата нүхэрөө обёорон харахадаа, дахинаа ухаа мэдээ табин, уншажа гуйжа, уйлажа хайлажа ороно.

Хамаг шадалаараа болоол даа: бөө ерүүлээшье, ламашье залараа. Теэд бодото дээрээ ямараар-шье үбдэһыень хэншье тодоруулаагүй. Бөө хэлэхэдээ: «хээрэ газарай хэһэг модонһоо гэмтээ. Хэрэг хүүлэгты» гэбэ. Ламань айлдахадаа: «еаг, жэлээ оруулаа. Сахюуса уншуулагты» гээ һэн ха. Тиигээд лэ тэрэ хамаг хэлэһэн юумыень түгэс хүүлэһэн, үбшэлжэ хэбтэһэн үбгэниинье өөрөө хэбтэри дээрээ үндыжэ, аргагүй шүтэжэ мүргэһэн байгаа. Теэд ямар үрэ гарааб? Ямаршье үрэ гараагүй. Хайрата нүхэрынь үнөөхил хүндэ үбшэд зандаа, үхэхэ туйлдаа хүрөөд хэбтэнэ бшуу. Аргаа барагдаһан хүгшэниинь мүргэжэ сүхэрһэн зандаа... Иигэжэ дэмы бэшэнэ гэжэшье бү һанаарайгты. Иимэрхүү гашуудалта хэсүү үе сагууд—үхэхэгүй хүнэй үхэхэ, үбшэлхэгүй хүнэй үбшэлхэ хуби заяан урда сагта айл тосхон бүхэндэ айхабтар шэрүүн жама ёһон болоһон байгаа бшуу. Тон бодото нэгэ жэшээ дурдая: 1914 он. Чисаанын Загастай тосхон. Эгээл минии хүршэ дүтынхид тахал үбшэндэ дайрагдаһан байгаа бшуу. Хүл дээрээ үлөөшэдынь хүл хөөрсэг болоод, абаһаар лэ дасан ламанарта ошоо һааб даа. Иигээд лэ ерэхэ уладынь ерэжэ, һүртэй ехэ уншалга хэһэн, «ада анаахай, альбан шүдхэртнай олон болоо» гэжэ айлдаад, гэр тойрожо ябаад гэбгытэһэн, тулам шэрэһэн, бууган буудаһан, айхабтар зоргондоо аашалһан, галзуурһан байгаа юм. Ганса малаан сарынышье газааһаань абаашаа бэлэй. Тиихэдэнь одоол юун болгшо ааб гээд, ехэ хүлеэлгэн болоо һэн гэлсэхэ. Теэд юун ондоо юумэн болоод орхихо һэм даа. Уданшьегүй үбшэлһэн хүнүүдынь булта үхэжэ талиигаа ха юм. Хэн зэмэтэй болоод һалааб? Шүдхэрнүүд лэ хаям даа.

Зураг дээрэ: республиканска больницын байшангууд.

Урда сагта иимэл мунхаг мунхадуу байгаа. Арад зоной элүүр энхэ байдал тушаа хэншье анхардаггүй, «үнэһэнһөө үлөөшэдынь гал боложо, үхэлһөө үлөөшэдынь хүн боложо» һуугаа бшуу. Баяншаг байбал шадаад лэ, бирагүйшэг байбал барагдаад лэ һалаха саг байгаа. Баяд ноёд гэхэдэ, бусад нэгэнэй шуһааршье бархиржа, шуудажашье хэбтээ һаань, хэрэгсээхэгүй, хэрзэгы хойрогууд байгаа. Лама, бөөшье тэрэл һааб даа... үбшэ хабшан, һалан муухай байдал дээрэһээ нарай нялха үхибүүд илангаяа олоор—1000 хүндэ 170 хүн гарзалдаг байгаа. Халуун үбшэн, тарбаган тахал гэхэ мэтын халдабарита хүндэ үбшэнүүд дура зоргон соогоо эшхэрэн тарадаг бэлэй. Хүнүүд айха сээрэлхэдээ тюмо улаан эшэргэные «Албан» гээд бэшэрхэн нэрлэдэг байһан юм. Түрэлгэһөө боложо олон эхэнэрнүүд наһа барадаг, наада захын мухар гэдэһэнэй үбшэнһөөшье олохон лэ хүнүүд үхэдэг һэн. Эмнэхэ гэхэдэ эмнэгшэдшье байгаагүй. Бүхы Буряад орон соомнай ойроол 14 врач тоологдодог һэн. (Мүнөө тэдэнэр аяар 1000 һайса гаран хүн болонхой).

Энэ хуушан барга хашаланта үе сагай байдалые хубилган һайжаруулхын, хүн зондо хүсэд дүүрэн эрхэ олгохын лэ тулада Октябриин революци орьёлон мандажа, олон түмэн арадта зол жаргал заяагаа ха юм даа.

Теэд мүнөө тэрэ байгшынхида орходоо ямар болоод байна гэжэ шэбибди? Хаража ябахада хабатайл даа. Халдабарита үбшэнүүд ханзын өөрөө саарһанай хэрэг болоо. Социальна үбшэнүүдшье усадхагдажа, хүн зомнай ехэ түргэнөөр үдэнэ, үнэр баян ажаһууна. Арадай элүүрые сахиха штабууд—амбулатори болон больницанууд нютаг нуга бүхэндэ тогтошонхой. Хэрбээ хэд нэгэндэ хирургическа туһаламжа хэрэгтэй болоо һаа, аймаг доторооши тэрэниие саг дары абарха аргатай. Бүхы республика доторнай түр зуура туһалха 200-гаад машинанууд ябажа, хэдэ хэдэн самолёдууд ниидэжэ байдаг (урдань нэгэншье үгы һааб даа). Үбшэлһэн хүндэ хооһон хубхай абарал үгөөр бэшэ, харин бодото туһаламжа үзүүлэгдэнэ.

Мэнэ һаяхан лэ манай эндэхи эмнэлгын түб — республиканска больницада ошоо һэмди. Үүдэндэнь агууехэ уран зохёолшо — врач Чехов, хүнэй сэдьхэлэй үбшэ, бэеыншье үбшэ адлихан лэ бэрхээр танидаг, аргалдаг агууехэ аргашан маанадые угтаба. (Бюстнь ааб даа). Хажуудань зэргэлээд агууехэ Мечников! Эдээнтэй урматай хүхюунээр «уулзаһанай» һүүлээр захиргаанай байшангай һаруул уужам кабинет соо оробобди. Ахалагша врач нүхэр Антохонов телефоной хоёр трубка баринхай: нэгээрнь районтой хөөрэлдэнэ хэбэртэй, нүгөөдөөрнь — больница соогуураа.

— Худэри тосхонһоо хэлэнэ. Гэдэһэн зангираа. Яаралтай операци хэгдээ, шуһан ехээр гараа. Шуһа эльгээгты,—гээд аймагһаа мэдүүлнэ.

—Шуһанайнь сохилто ходыб? Шуһаниинь хэдыдэхи группын бэ?— гэжэ эндэһээ асуухадань, абаһаар лэ тодорхой харюу үгтэнэ янзатай. Тиигээд лэ ахалагша врач больница соогуураа дахин дахин хонходожо асууна, лаблана.

— Самолёдоор шуһан мэнэ гэһээр абаашагдахаяа байна,— гээд тоб байса харюусагдаба.

Иигэд гээд лэ аймаг больница хоёрой хоорондо эхилһэн шахардуу хөөрэлдөөн дүүрэбэ янзатай.

— Иимэрхүү юумэн ходо боложо байдаг гү?

— Ходол шахуу даа,— гэжэ нүхэр Антохонов хэлэбэ. —Больницамнай санитарна авиацитай юм. Үглөөнэй долоон сагһаа эхилжэ, диспетчернай худэлдэг юм. Үбшэнтэниие дары абаашагты гэжэ гү, али врачые яаралтайгаар эльгээгты гэһэн мэдээсэлнүүд худоо нютагуудһаа тэндэ орожол байдаг. Аяар холын Аха Баунтаһааньe хонходожо, телеграммдажа байха юм,— гээд үргэлжэлүүлнэ.

Теэд лэ «яаралтай туһаламжа хэрэгтэй» гэжэ мэдээсэхэтэй адли мэргэжэл ехэтэй хирургые, оньһон түхеэрэлгэнүүдые ашаһан самолет дары ниидэжэ гарадаг юм байна.

Санитарна агаарай хүсэнэй самолёдууд гансахан сентябрь һара соо тусхай дуудалгаар 11 дахин ниидэбэ. Гадна яаралтай ушараар элдэб янзын юумэнүүдые зөөжэ, 29 дахин ниидээ юм ха.

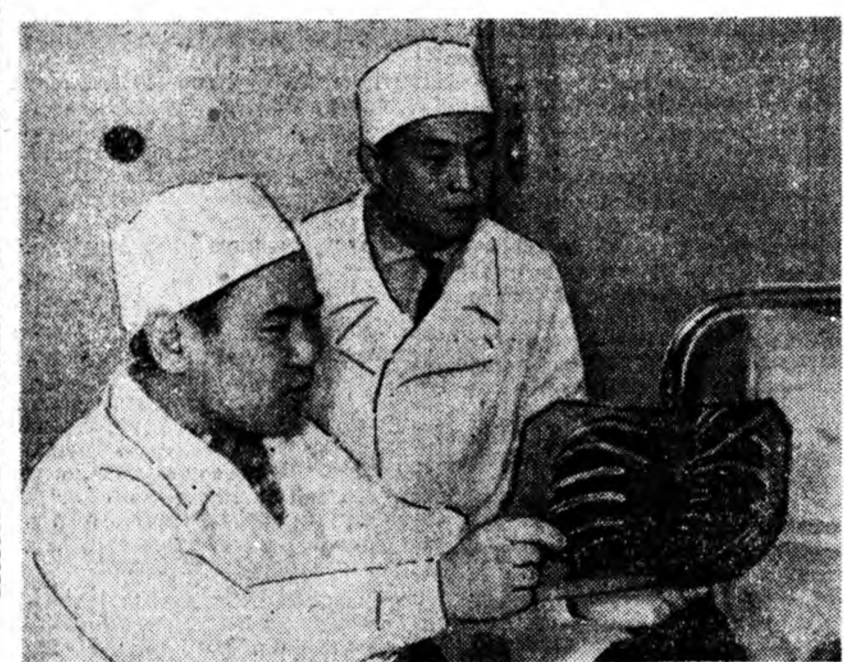
Манай республиканска больницада жэл соогоо гансал санитарна агаарай хүсэнэй түлөөрнидэ 81 мянган түхэриг гаргашалагдадаг юм байна.

Иигэжэл совет хүнэй элүүрые хамгаалха хэрэгтэ мүнгэн зөөри гамгүйгөөр һомологдоно бшуу.

Дурсагдаһан эмнэлгын газар ушөө ямар һонинтойб? Тэндэхи бүхы таһагуудта шэнэ арганууд нэбтэрүүлэгдэнэ. Операци хэдэг таһалга соонь универсальна стол, һүүдэргүй лаамна, наркоз үгэдэг оньһон түхеэрэлгэ гэхэ мэтэ тодхогдонхой.

Зураг дээрэ: операциин үедэ наркоз үгэдэг АН-4 аппарат хэрэглэгдэжэ байна.

Зураг дээрэ: хирург В. В. Балдынов, врач-анастезиолог В. Дондубон гэгшэд рентгенэй зураг хаража һуунад.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Операци гээшэ урдань [...] хэгдэдэггүй һааб даа. Тии[...] хирургическа үбшэнтэй ула[...] сохом лэ үхэжэ талидаг ба[...] Мүнөө тэдэниие хирургиууд [...] на. Хирургын ажал—эгээл [...] дэ, эгээл харюусалгатай. Т[...] хара хүлһэеэ хайрлангүй [...] руулжа, үхэлэй нэтэ һабар[...] һоо олохон лэ хүнүүдые [...] татажа абана. Зүгөөр эн[...] ямаршье түлөөһэгүй!

Үгышье һаа, байгша [...] март һара соо шэнээр нэг[...] турбекулезно таһагта орожо[...] Эндэ эм домдо гү, али пнев[...] рокедо диилдэхэеэ болиһон [...] шэн ушхаида 1963 оной [...] һараһаа операци хэжэ арг[...] болоо. Энэ аргаар 50 гара[...] эмнүүлээд байна. Ушханай[...] няадаар үбдэлгэ урданайхи[...] ходоо хэдэн дахид үсөөрб[...] айхабтар һайнаар, олон [...] эмнэгдэнэ бшуу.

...Нэгэ һаруул уужам [...] гада ороходомнай нюргаар[...] таршаг аад, сула хүдэр ба[...] саб ябо гэмэ түргэн хара[...] рентгенэй гэрэл зураг бар[...] үбшэн хүнтэй хөөрэлдэжэ [...] Хажуудань баһа номгон [...] буряад һуулсана. Эдэнэр [...] мэдэхэдэмнай хирург В. В. [...] дынов, врач-анастазиолог [...] Дондубон гэгшэд байба. Не[...] дараа янзын улад. Үбшэ[...] угаа анхаралтайгаар ха[...] али бүхы зүбшэл заабари [...]

— Түргэн ханяадаг [...] хүсэд лэ хүрэһэн байгаа. Т[...] операци хэжэ, намайе [...] Халуурха, ханяахаашье [...] байнаб. Бэемниишье угаа [...] Иигээд лэ хэдэн хоногһ[...] тээ бусахамни гээшэ бээ.[...] һэн эмшэдээ мартахагүйб[...] надтаа, совет засагтаа с[...] халан хүргэнэб,— гэжэ [...] шан, табяад наһатай Н. [...] кин гэдэг эмнэгшэдтэе [...] һууба. Энэ баяр баясха[...] бүхы арадай зүгһөө совет[...] та хэлэгдэһэн баясхалан [...] сонностожо байгаа һэн.

Иимэрхүү жэшээ бари[...] дые тоо томшогүй олоор д[...] болохо байна. Теэд энэм[...] харуулнаб? Октябриин р[...] циин илаһанай эсэстэ ал[...] хүн тушаа айхабтар ехэ [...] лай хандуулагдадаг бол[...] баталан гэршэлнэ бшуу. [...] низмын үе сагта бүри ехэ[...] хэгдэхээр хараалагдана м[...]

ҺАЙН ДАА, ОКТЯБРЬ— дахин омог дорюунаар даб[...] лэхэ дуран хүрэнэ.

Р. ЦЫБИ[...]

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

Мархайн аша тархаймнай манаараа алхалнал парадта...

Мархайн аша битнай,
Март һарын наймандашье,
Май һарын нэгэндэшье,
Шэн габьяа асардаг
Шэнэ жэлэй гарахадашье,
Арад олон түмэнөө
Амаршалдаг гуримтайб!
Дүүнэр, аханар нүхэдүүдни!
Дүлэтэ улаан Октябриингаа
Дүүрэн амжалта асарһан
Дүшэн зургаанай ой дээрэ —
Зон арадаа амаршалха
Золтой байнаб мүнөөдэр!
Хэн хүнэй саашадаа
Хэдэг бүтээдэг ажалдаа,
Үндэр габьяа туйлахые
Үнэн зүрхэнһөө хүсэнэлби.
Оройдоол хэдыхэн жэл болоод
Олон түмэн арадууднай,
Үргэн түби юртэмсын
Үнэн сэдьхэлтэ хүнүүдээр
Агууехэ Октябриингаа
Алдарта табин жэлые,
Табан арбые хамталһан —
Табин тэбхэр жэлые.
Зуунай хахад — табине
Урма зориг түгэлдэр
Уряал харгы жэбжэгэр
Угтахань гэжэ һанахада
Сэдьхэл зүрхэн баясанал,
Сэежэ баяраар долгилнол!
Алтан одото тугуудайнгаа
Арюун туяада тудуулан,
Арад олоной парадта
Алхалан ябахадаа, Тархайтнай,
Эрьен тойрон харанаби.
Эрэлхэг нүхэдөө танинаби!
Омог амжалта туйлаашадай
Олон гээшэнь аргагүй.
Хүндэтэй ямбатай геройнуудан
Хүхюу гээшэнь гайхалтай.
Алишье тээшээ харахадамни
Амиды долгёор долгилон,
Хүн зонһоо бүридэһэн
Хүсэтэ далай шууяжа,
Эхнээ залгаи халбалзан,
Эрьеэ тулан хэлбэлзэн,
Эбхэрэн үерлэн урданал!
Арад олоной үерлээн соо
Аялгата дуунай шэнхинээн соо
Һаруул плакат, тугуудай
Һаргама һаруул толороон соо,
Олоной дунда ябатараа
Омог хүхюу Тархайтнай,
Обёоржорхибол гэб гэнтэ
Олиггүй хүйхэр нэгые!
Арад зоной баярай
Ашата һайхан үдэршье
Хатуу булад гуурһаханаар
Хадхаад тэрэниие абахада
Хамаашьсгүй ёһотой даа.
Аха дүүнэрни хүлисэгты,
Амжалтата баярайшье үдэртэ
Аялга дуута парадташье
Ажалаал хэхэдэжэ ябадаг
Данхар Галданай дүшын,
Далюу Рабданай гушын,
Алсагар Мархайн ашын
Мархайн аша Тархайн
Маяг аашань ха юм даа...
Хоёрдохи колоннын
Хорин долоодохи зэргэдэ,
Захаһаа гурбадахи хүниие
Зантагар томо толгойто
Замгүй шираг эрые
Заажа хургаараа харуулнаб.
Халюун бообор малгайтай,
Хара каракуль захатай,
Олиггүй шалхагар нүхэрые
Онолхожо хараба гүт?
Тышхеев Базар Бадмаевич.
Арюун сэбэр агаараар
Амилха мүртөө иигэжэ,
Олон түмэнэй парадта
Оролсоод ябана гээшэл даа.
Түмэн арадай жагсаалта
Түүхэтэ ехэ үдэртэ,
Тэрүү тэрээхэн ябааша,
Тышхеев директор ноёниие,
Шүүмжэлхэдэ зохидгүй.
Хэды тиигэбэ ябашье
Хэдэг ажални иимэл даа.
Эрхы долёобор хоёрни
Ээ эхигүй зохолоод,
Авторучкаяа бэдэрээд,
Арбагад гэбэл баруун гар.
Хоёрдохи колоннын
Хорин долоодохи зэргэдэ,
Захаһаа гурбадахи тэрэ хүн
Замаа алдажа гаараһан,
Дахатай байжа даараһан,
Садхалан байжа маараһан,
Баяжахаяа яараһан
Баггүй хэнтэг хүн юумэл.
Тиимэл хадань тэрээниие,
Түүхэтэ баярай үдэршье
Хургаар манай заахада
Хуули хуби хүлисэхэл.
Та нүхэд, миниитнэй
Танилсуулааша тэрэ хүн,
Таха гохо, мышеловко,
Таба гурбан галошо,
Мушхахада гүйдэггүй,
Муухан хэды наатанхай.
Харанхыда балай ялардаггүй
Хармаанай түлгүү фонарь,
Хатуу мяха даалгадаггүй
Хамагта гологдоһон мясорубка,
Шад улаахан басагадые
Шабганса болгодог гэрэлхэ,
Худалдахадаад һуудагхан
Хуулигүйхэн нүхэр юм.
Гэнтын аюул ушараар
Гэрэл туяа орожо,
Хэрэгээ болижо хосорһон
Хэды эды пленко,
Норожо гутаһан проявитель.
Нооройжо затайһан закрепитель,
Сабуу, тамгын подушка,
Гоожодогхон калушка
Наймаалхажал байдаг магазинай
Найргүй ехэ директорынь,
Хоёрдохи колоннын
Хорин долоодохи зэргэдэ.
Ажалша бүхэриг нүхэдүүдээр
Аб аллихан болоходоод,
Алхалхыса алхалнал,
Амаяа барижа энэхээр...
Үбэлэй хүйтэн боложо
Үлгэн дэлхэйн зэнхыжэ,
Шуурга бурдаһа һалхинай
Шууян эшхэрэн байхада,
Январь, февраль, декабриин
Ян гэмэ хүйтэндэ,
Энээхэн ябааша яндуулай
Эрхилэн байгааша магазин соо,
Одоо өөрынь үмэдөөшэһөө
Ондоо нэгэшье папайха,
Үбэлэй дулаахан малгай
Хабар зунай срэтэр
Харагдахагүй таанарта...
Бузархан хойрог энэ хүн
Буржагархан каракуль,
Булга, дэргэн, халюуншье,
Шоно, хонин, ямааншье,
Шордоһон халсагай дагадхашье
Шобхогор, табхагар,
барбагаршье
Элдэб янзын түхэлэй,
Дуран бүриин моодын
Дулаан малгайн орондо,
Шадамар машинын гүрэһэн
Шад улаан дэрһэн,
Шара һолоомон малгай,
Түрүүхэн ябааша директор
Тэбэри хүүрэн асараад,
Ушаргүйгөөр миһэлзэн
Урдаханатнай дэлгээхэл!
— Хорон хүйтөөр һалхилжа,
Ходол январь байдаггүйл,
Набша сэсэг һалбаржа,
Наартай дулаахан болохо бшуу!
— гээд,
Бурдаһалжа шууяһан,
Булай шангаар шааяһан
Бузархан һалхитай үглөөгүүр
һолоомон гоё малгайһаа
һороггүй үнэтэй һанагдадаг,
һорһон малгайн орондо,
Үнэгэн малгай үмэдхүүлдэг лэ!
Гүн ехэ олзо зөөри
Гүрэндэ балайл оруулдаггүй.
Тэрээхэн жаахан магазинай
Тэбхэр арбан жэл соо
Наймаа хэһэнэй ехэ ой
Найргүй ехээр тэмдэглэжэ,
Банкет найрай наярһые
Баран тандаа һануулаяы.
Баггүй ехэ банкедтэнь
Баран таанарай мэдэхээр,
Эгээ хэдүүд тиихэдэ
Энээхэн ябааша директортэй,
Үгын ирагууе холбожо
Үбдэг хашан һуугаа һэм?
Мүндэгэрхэн духаряа
Мүргэлдүүлжэ уугаа һэм?
Тоб байса тэдэниие
Тоолоод тандаа үгэебди!
Магазинай директорэй хажууда,
Маһаганалдажа һуугаашад —
Шорой хамадаг ехэ абгайнь,
Шала угаадаг бага абгайнь,
Һүниин харуулшан нагсань,
Һүхэ эшэлдэг зээнь,
Гэшүүһэ зөөдэг хадамынь,
Гэрынь түлидэг һамганиинь,
Үнэһэ адхадаг худагынь
Үнэгэ мэхэтэн Дулмуудайнь,
Сонхо нээдэг Балмуудайнь,
Соносхол няадаг Жалмуудайнь,
Пеэшэнэй хоолой сэбэрлэдэг
Пэтэн харахан нэгэ ахань,
Ори гансахан азаргадань
Обёос үгэдэг нүгөө ахань,
Ябахаяа үни болижо
Яндарһан машинынь шофер аад,
Салингаа абадаг нэгэ дүүнь,
Аяар нэгэ жэл болоод
Абтаха гэжэ хэлсэһэн
Ялагар тэрээхэн машиныень
Ябуулха шоферoор ороһон,
Абтаха шэнэхэн машинын
Аржагар дүрбэн баллониие,
Аятай дүрбэн мээриень,
Арбаншье модондоо гүйлгэжэ
Арайл элеэгээ удыхэн,
Хахад һара бүхэндэ
Касса тээшэ алхалжа,
Хоёр галошынгоол резиные,
Холгоогоод, элеэгээд
байдагхан, —
Шэнэ шофер нүгөө дүүнь
Аралжаа наймаанай магазинай
Арбан жэлэй банкедтэ,
Баггүй ехээр һогтоо һэн.
Бардаастай шангаар энеэгээ
һэн.
Хамаг энэ бүгэдые
Хараа байса элирүүлжэ,
Харанхыень гэрэлтүүлжэ,
Хурса гуурһаар бэшэжэ,
Хуулита ёһоор шүүмжэлжэ
Үридөө уды байһандаа
Үнэн зүрхэнһөө халагланаб.
Гэнтэ мэдэжэ байналби,
Гэмтэй байнаб, мүнөөдэр.
Энэ хамагые заатагүй,
Элирүүлжэл һалахалби.
Хүгжэм оркестр наярна.
Хүхюу дуунууд зэдэлнэ.
Амжалтада уряалжа,
Арюун улаан тугуудһаа,
Һаруул тодо үгэнүүд
һанаа сэдьхэл ханаана.
Жабхалан һайхан үдэрэй
Жагсаал парадта хабаадан,
Эрэлхэг журналист Тархаймнай
Эхин түрүүшын зэргэдэ
Энеэбхилэн алхалха.
Хоёрдохи колоннын
Хорин долоодохи зэргэдэ.
Заха тээһээ гурбадахи —
Зантагар улаан директор
Улад зоноор адлихан
«Ура!» шангаар хашхарна.
Ажал дээрээ амжалта
Аргагүйгөөр түйлаһандал
Алсайса орон алхална.
Альга ташан баясана.
Олон мянган арадай
Одото баярай үдэрэй,
Ямба ёһололой парадай,
Ябажал байха ёһоороо
Ябажал байхань гайхалгүй!

Капиталай оронуудтахи ангиин тэмс[...]

США-гай РАКЕТЫН ТАЛМАЙНУУД, КОСМОДРОМУУДТА 62 ЗАБАСТОВКО БОЛОБО

ВАШИНГТОН. 1962 оной майһаа 1963 оной май хүрэтэр ракетын талмайнууд болон космодромууд дээрэ хүдэлдэг Америкын хүдэлмэришэд салин хүлһэ ехэ болгохо, ажаллаха эрхэ байдал һайжаруулха тухай эрилтые дэмжэһэн 62 забастовко хээ. Эдэ забастовконуудта хамтадаа 6 мянга гаран хүнүүд хабаадалсаа.

США-гай президент Дж. Кеннедиин тусхай захиралтаар ракетын талмайнуудай барилга дээрэ байгуулагдаһан ажалай харилсаануудай хэрэгүүдые эрхилдэг национальна управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор, эдэ забастовконуудай эсэстэ нэгэ үдэрэй турша соо 10 мянга гаран хүнүүдэй хэхэ хүдэлмэри һамшаагдаһан байна.

ХЭҺЭЭЛГЭ МҮРДЭЛГЭ ХЭЭШЬЕ ҺААНЬ...

РИО-де-ЖАНЕЙРО. Сан-Пауло городто болоһон забастовкын түрүүшын хоёр үдэрэй турша соо мянга гаран хүнүүд арестовалагдаа, хэдэн арбаад хүнүүд шархатаа.

Бразилиин эгээ томо промышленна центрэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай эсэргүүсэлтые дарахын тулада штадай засагаархид, тэрэнэй губернатор Адемар де Баррос элдэб янзын арга хэрэглэнэ. Эдэ хүдэлмэришэд, алба хаагшад өөһэдынгөө салин хүлһэ дээшэлүүлхын, социальна хангалгые һайжаруулхын, бусад экономическа эрилтэнүүдээ хангуулхын түлөө тэмсэнэ.

Хэһээлгэ мүрдэлгын болоошье һаань, забастовко үргэлжэлһөөр. Забастовкые хүтэлбэрилдэг комитедэй тоо мэдээнэй ёһоор, энэ забастовкодо предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай 80 про[...]центнь, типографинуудай [...] хүдэлмэрилэгшэд хабаада[...]

ЗАВОД ХҮДЭЛНЭГҮ[...] АВТОБУСУУД БАЙҺА[...]

ЛОНДОН. Бирмингемдэ [...] «Батлерс лимитед» гэжэ [...] биль бүтээдэг заводой кл[...] гууд забастовко соносхоо. [...] ажаллаха эрхэ байдалай [...] һалда эсэргүүсэнэ. За[...] хэгшэдые заводой 800 х[...] ришэд дэмжээд, стачкада[...] далсана. Завод дээрэхи [...] ри оройдоо зогсонхой.

Лондоной автобусуудай [...] шод хоёрдохи үдэрөө за[...] хэһээр. Тэдэнэр хүдэлм[...] гые богони болгохо, сали[...] дээшэлүүлхэ гэһэн эрил[...] на. Мянга шахуу автобус[...] ха харгы замдаа гараагүй[...]

(ТА[...])

Редактор

Ц. О. ОЧИ[...]

МҮНӨӨДЭР, ҮГЛӨӨДЭР...

Ленинэй ордентэ гүрэнэй опера, балегэй театрта — мүнөөдэр үдэшын найман часһаа һайндэрэй ехэ концерт. Үглөөдэр үдэрэй 12 часһаа А. Драгомыжскиин «Русалка» гэһэн оперо, үдэшэндөө һайндэрэй концерт болложо, фойе соонь духовой оркестрэй ирагуу гоё хүгжэм зэдэлхэ.

Гүрэнэй ород драмын театрта —мүнөөдэр үдэшын 8 часһаа залуушуулай зугаа наадан болохо. Үглөөдэр үдэрэй 12, 3 часһаа А. Коростылевой **«Вовка на Планете Ялмез»** гэһэн үльгэр-домог, үдэшэндөө Лопе де Вегын «Девушка с кувшином» гэһэн шог зугаата зүжэг харуулагдаха.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрта — ноябриин 7—8-да үдэшын найман часһаа городой залуушуулай зугаа наадан болохо. Үдэрынь— үхибүүдтэ зорюулагдажа Аркадий Гайдарай **«Р.В.С»** гэһэн зүжэг харуулагдаха.

Ленинэй ордентэ ЛВРЗ-гэй Культурын ордондо — мүнөөдэр, үглөөдэр үхибүүдэй утренник үнгэргэгдэхэ. Ордоной хүүгэдэй уран һайханай бүлгэмэйхид үетэн нүхэдтөө һайндэрэй концерт харуулха. Үдэшэндөө хүдэлмэришэдтэ концерт, кино харуулагалха, зугаа наадан эмхидхэгдэхэ байна.

Тэрэшэлэн түмэр замшадай, уһан замшадай, хиринисын, «Электромашина», шэлэй заводуудай, мяха-консервын комбинадай, сэмбын фабрикын клубуудта һайндэрэй концерт, «Прогресс», «Эрдэм», «Октябрь», «Восток», «Байкал» кинотеатрнуудта уран һайханай кинофильмнүүд харуулагдаха.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.

1963 оной ноябриин 7.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан[...] улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. ре[...]тора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата —[...] отделов: сельскохозяйственного производства и парт[...] жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и пар[...]ной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес[...] — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабсел[...]ров и писем — 25—41, 38-30, информации — 32-74 и пер[...]дов — 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00571. Зак. № 6415.